

MAANDBLAD

OKTOBER 2017

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

Foto: Casino-Kursaal (1953).

Het Auditorium voor de veranderingen van 1959.

Gebouwd naar de plannen van architect Léon Stijnen (1899-1990) door Dumon en Vander Vin.

FAMILIE- HANDELS & VERENIGINGS-

DRUKWERK

Erkend BTW-drukker

Drukkerij : Brugsesteenweg 103 • 8420 Wenduine
Op afspraak : Populierenlaan 76 • 8450 Bredene
Tel. 050 42 58 48 • info@drukdeleu.be • www.drukdeleu.be

 drukdeleu
GRAFISCH BEDRIJF

DE PLATE

OOSTENDE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM-
EN GESCHIEDKUNDIGE KRING (V.Z.W.)

PRIJS CULTUURRAAD OOSTENDE 1996

Educatieve en permanente vormingsorganisatie.

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de bijlagen tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Aangesloten bij de Oostendse Cultuurraad en Heemkunde West-Vlaanderen.

JAARGANG 46
NUMMER 10
MAAND oktober 2017

Lidmaatschap/jaarabonnement 2017: € 25
Kostprijs per los nummer: € 4
Rekening : BE81 3800 0966 6224

Auteurs zijn verantwoordelijk voor de door hen geschreven stukken en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de kring. De binnengebrachte teksten zijn niet eerder gepubliceerd en dienen altijd voorzien van een duidelijke bronvermelding. Heem- en historische feiten en bevindingen zijn in elke verhandeling het onvervreembare uitgangspunt. Het bestuur van De Plate behoudt zich het recht om teksten te weigeren die in strijd zijn met de goede zeden en de normen die de grenzen aangeven voor sociaal aanvaardbaar gedrag. De weigering maakt geen voorwerp uit van een beoordeling van wat juist of onjuist is. De aandacht wordt hierbij gevestigd dat het tijdschrift niet het instrument kan zijn in een opinie-strijd tussen auteur en lezer. Tekstovername is toegestaan na akkoord van de auteur en met verplichte bronvermelding.

IN DIT NUMMER

- Blz. 196: **E. SMISSAERT** en **Y. DINGENS**: Burgemeester A. Pieters in zijn doen en laten.
Blz. 211: **R. JANSOONE**: Het dagelijkse leven in Oostende tijdens de bezetting (1940-1944) (29).
Blz. 224: **N. HOSTYN**: Hedendaagse beeldende kunstenaars in Oostende.

Bestuur

- Voorzitter: Jean Pierre Falise
Hendrik Serruyslaan 78 bus 19 – 8400 Oostende
059 70 88 15 of 0475 34 49 09
E-mail: jp.falise@outlook.com
- Ondervoorzitter: Ferdinand Gevaert
Duinenstraat 40 – 8450 Bredene
- Secretaris: Nadia Stubbe
Blauwvoetstraat 7 – 8400 Oostende
059 80 02 89
E-mail: plate.oostende@telenet.be
- Penningmeester: Fernand Mus
Salviaalaan 5 – 8400 Oostende
0473 86 21 07
E-mail: ferre.mus@skynet.be
- Bestuursleden: Adriën Barbé
Nieuwpoortsesteenweg 82 bus 0302 – 8400 Oostende
- Steve Barbé
Toekomststraat 37 – 8450 Bredene
- Valère Prinzie
Euphrosina Beernaertstraat 48 bus 3– 8400 Oostende
- Emile Smissaert
Hendrik Serruyslaan 4 bus 9 – 8400 Oostende
- Johan Van Roose
Kabeljauwstraat 5 – 8460 Oudenburg
- Koenraad Verwaerde
André Chocqueelstraat 1 – 8400 Oostende
- Erebestuurslid: Gilbert Vermeersch
Blauwkasteelstraat 98 bus 2 – 8400 Oostende

Auteurs in het tijdschrift oktober 2017:

Emile SMISSAERT: Hendrik Serruyslaan 4 bus 9, 8400 Oostende
 Yves DINGENS: Leopold II-laan 6, 8400 Oostende
 Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem
 Norbert HOSTYN: Leopold II-laan 18 bus 7, 8400 Oostende

Website: www.deplate.be

E-mail: plate.oostende@telenet.be Telefoon: 059516721

donderdag 26 oktober om 20.00 uur in het Stadsmuseum, Langestraat 69, Oostende

OP STAP IN OOSTENDE TUSSEN 1830 EN 1853 met behulp van de eerste kadasterplannen

door Jean Pierre Ragaert

We gaan op stap in Oostende waarbij we gebruik maken van de primitieve kadasterplannen, opgemaakt rond 1830. Vooraleer onze tocht aan te vangen proberen we eerst vertrouwd te raken met het toenmalige **stadsbeeld**. Hiervoor raadplegen we onder andere het gereduceerd kadasterplan van 1853. Om de vesting beter te begrijpen bekijken we nog de maquette van Oostende, welke deel uitmaakte van de collectie van Lodewijk XIV. We bespreken verder kort de veranderingen aan de vesting tot we de **versterkte stad** van 1830 herkennen.

We starten onze wandeltocht aan de Koninklijke Residentie. We gaan eerst naar de zeedijk, met de vuurtoren en enkele houten gebouwen waaronder de Kursaal. Dan trekken we de stad in, passeren de Westpoort, de Grote Markt en de Handelsdokken. We lopen door het Hazegras en keren terug langs de Visserskaai en het Mijneplein naar ons vertrekpunt.

Onderweg blijven we even stilstaan bij een aantal gebouwen en plaatsen, zoals:

Militair: Koninginnekwartier, militaire bakkerij, militaire infirmerie, Arsenaal, Kazernes van het Hazegras,...
Kerkelijk: Grote kerk, Kapucijnenkerk, Gereformeerde kerk...
Haven- en verkeersinfrastructuur: Station, Westerstaketsel en Jeneverbrug, Stoombotenkaai, aanlegplaats Barge,...
Andere: ziekenhuis, stadhuis, armenschool, gevangenis, molens, scheepswerven, waterhuis, oesterputten, vismarkt en vismijn, ezelstallen,...

Jean Pierre Ragaert was tot 1986 leraar wiskunde, fysica en informatica aan de normaalschool Karel Buls Brussel en Atheneum Oostende en, vanaf 1987 tot 2011, ICT en Logistiek Manager bij het zuivelbedrijf Friesland Campina.

Sedert hij op pensioen is, is zijn interesse in erfgoed vergroot en heeft hij de cursus erfgoedbeheer gevolgd in 2012-2013. Voor zijn eindwerk maakte hij tezamen met N. Ghyssen de wandeling de "Torres van Oostende" dat werd uitgegeven door Toerisme Oostende.

Ook deze maand een Oostendenaar, lid van onze Kring, over de geschiedenis van onze stad.

Jean Pierre Ragaert zal zijn voordracht tot leven brengen door gebruik te maken van plannen en talrijke illustraties.

P.S.: paarden dienen vooraf gestald te worden en het is verboden tijdens de wandeling te stoppen bij een café of huis van lichte zeden.

Een avond om niet te missen, iedereen is welkom. Inkom gratis voor de leden – niet leden 5 euro.

BURGEMEESTER A. PIETERS IN ZIJN DOEN EN LATEN

door Emile SMISSAERT (tekst)
& Yves DINGENS (research en ill.)

Vooreerst een flits op zijn politieke loopbaan die zeer geslaagd mag genoemd worden:

- gemeenteraadslid stad Oostende: 01/01/1885 – 17/01/1888
- schepen aldaar: 17/01/1888 – 07/10/1892
- burgemeester stad Oostende: 07/10/1892 – 30/05/1912
- lid van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers: 1892 – 1894

Hoewel in de eerste plaats een *publiek figuur* door zijn "aan top politiek gedaan te hebben", wensen we een nadere kennismaking met deze persoonlijkheid, een in lengte van jaren te Oostende overlevende figuur, te borstelen met als invalshoek : zijn achtergrond, zijn gezin, zijn milieu, zijn hem eigen gaven en gewoonten, alsmede de indruk die hij bij zijn tijdgenoten, meerderen/minderen, vrienden, vriend/vijanden en vijanden heeft nagelaten. Althans, we zullen het proberen. Tot kranten beperkt, want er is bij ons weten (quasi) geen archiefmateriaal bewaard gebleven ...

Het kloeke imago en het voor ons in 2017 verwondering wekkend gaaf gebleven, gunstig profiel van en over "dé voornaamste en meest langdurige burgervader van de Belle Epoque" Alfons Pieters (1845-1912) waren te Oostende en omstreken nog dusdanig gekend en gewaardeerd dat aan te nemen is dat volgende verkiezingstekst genoegzaam beantwoordt aan de perceptie van dit personage bij zijn tijd- en generatiegenoten uit einde 19de-begin 20ste eeuw.

Portret van Alfons Pieters. Stadsmuseum Oostende

"Onze eerbare, innemende en populaire burgemeester, de heer Alphonse Pieters, die aan het besturen van Oostende, zijn geboortestad, sedert vele jaren al zijn tijd besteedt, – met een onvermoeibare ijver en met een toewijding die hem niemand te betwisten heeft, met een belangeloze inzet en een onkreukbaarheid die hem lofuitingen heeft opgebracht, zelfs vanwege politieke tegenstrevers die niet door partijgeest opgezweept waren (...)

Derhalve, ter gelegenheid van iedere nieuwe verkiezing, stelt het kiezerskorps zijn gehele vertrouwen in die modelwerker, in die rechtschapen mens die talloze malen zijn absolute toewijding bewezen heeft aan de materiële en morele belangen van de stad Oostende (...) (1).

Wellicht meerdere spatjes en wat al te gevleid, soit, en met ongewild een ietsepietsie verdoezelen van wat minpunten, waarschijnlijk, – maar ja: 't is dan ook een pleiten voor een politieke kandidaat, niet? Na Pieters' overlijden hield het krediet en de goede gezindheid t.o.v. hem en zijn ambtsperiode (1893-1912) aan. Getuige: "Alfons Pieters (...) die te midden van aanzienlijke gebeurtenissen immer een voorbeeldige bescheidenheid en minzaamheid over zich had" (2).

We plukken, lukraak, enkele waargebeurde feitjes uit de gazetten van zijn tijd, kranten die hem welgezind waren, welteverstaan:

"26 augustus 1902, t.g.v. het bezoek van een muziekharmoonie uit Doornik aan Oostende. "Tenslotte, om onze innemende burgemeester duidelijk te doen uitkomen, de heer A. Pieters: hoe had zijn beminlijkheid ten hunne opzichte hen 's morgens geroerd! Deze mensen uit Doornik, meer en meer aanwezig, hebben aan het einde van hun concert op de Grote Markt een plezierig om horen serenade ten beste gegeven voor onze burgervader die daarmee zeer verblijd was en die aan deze flinke hechte werklidengroepering en hun chefs zijn compliment maakte" (3).

Pieters kon geestesbuitelingen maken en bij momenten heel spiritueel overkomen.

"Juli 1910. Het vleit hen, die literatoren, te kunnen vaststellen dat onder hen onze sympathieke burgemeester Pieters voorkomt, – hij die niet alleen het voorrecht behaalt van de echtste kaalheid maar ook nog van de zuiverste *"esprit"* (= het geestig zijn) te hebben. Is het door dat, waarde burgemeester, dat ge altijd meer over het *"à propos"* (= slagvaardigheid, ad rem) beschikt dan wij allen?" (get. BRUMMEL)" (4).

Het valt niet te weerleggen: Alfons Pieters was zeer welsprekend, al ging het soms "maar" om gelegenheidsspeeches. Slechts fragmenten, meer niet, zijn af en toe bewaard gebleven en nu nog te vinden in "stomme" kranten. Jammer. Zo een korte rede voor de Oostendse koetsiers of één t.g.v. de opruststelling van de prefect van ons koninklijk atheneum in de Spilliaertstraat (5) of voor de burgerwacht (6) of, einde juli 1905, n.a.v. een "Adieu à Ostende" (7) of op een keer t.g.v. de "internationale regatta te Oostende" en hun prijsuitreiking ("de heer burgemeester beantwoordde met brio en in een geïmproviseerd Engels deze toespraak" (8).

De Engelse taal, – deze beheerste Alfons Pieters (die gehuwd was met een Engelse) opperbest. Wij sprokkelden een staaltje van dit kennen en kunnen, midden september 1910.

"Op zaterdag 17 september 1910 kwamen tal van Engelse journalisten over met een speciale maalboot naar Oostende; een ontvangst ten stadhuize op het Wapenplein werd hen aangeboden door het Schepencollege.

De Engelsen werden in het Frans aan hen voorgesteld door Dr. Goffin. Alfons Pieters, burgemeester, heette hen welkom in een extreem vlekkeloos Engels dat verschillende malen in de rede gevallen werd door aangenaam aandoend flatterend gemompel, met op het einde een zeer hartelijk uitgebrachte ovatie".

En onze lokale maar anoniem gebleven (zoals dat in die tijd regel was) reporter besloot: "Nog nooit had de heer burgemeester betere inspiratie dan tijdens die gelegenheid, – Alphonse Pieters die over de aanleg, de gave beschikt om die welkomstwoorden uit te spreken" (9).

Spijtig wat zijn opvatting over taalgebruik en Vlaams bewustzijn betreft, maar Alphonse [sic] Pieters

– net als heel velen van zijn tijdgenoten en -verwanten van de “betere kringen – was grondig verfranst, en ze waren er doorgaans nog fier op ook en onverdraagzaam – was van oordeel dat het gebruik van het “Vlaamsch” in de gemeenteraad en het Gemeenteblad “een verlies aan standing zou meebrengen” (10).

Hoor de tussenkomst van de heer Dereere (“croyant” [sic] parler en flamand): “*Menhère de Burgemeester, zou je da ni e bitje in 't vlaamsch willen zeggen? Me verstaan wiender gè fransch*”. Waarop “Alphonse” beloofde in het “Vlaamsch te vertalen” ... (11).

Schamel! Foei! Het Algemeen Beschaafd Nederlands en een veel betere, langdurigere, grondigere scholing in eigen taal gegeven zal ons mettertijd op taalgebied en ontwikkeling “revancheren” en gelijkwaardig maken. Voorgoed! Dank aan de pioniers en de vele ijveraars, o.w. heel wat “onbekend gebleven soldaten”, “stille werkers” van de Vlaamse Beweging!. Het kan niet genoeg gezegd en benadrukt worden hoeveel we hen verschuldigd zijn!! Twee los van elkaar staande “Encyclopedie van de Vlaamse Beweging” (de ene in twee boekdelen bij uitgeverij Lannoo uit de 70-jaren, de andere met predikaat “*Nieuwe Encycl. etc.*” bestaande uit drie boekdelen ergens in de 90-jaren) doen dit alles voor heel Vlaanderen degelijk en bevattelijk om raadplegen uit de doeken. Ze zijn aan te treffen in iedere leeszaal van een openbare bibliotheek maar niet uitleenbaar.

Niet lang na zijn ambtsaanvaarding als burgemeester richtten Pieters en zijn echtgenote rond 10 februari 1893 een bal (dansfeest) in in de zalen van het Stadhuis. De hen van dezelfde gezindheid genegen zijnde “Echo d'Ostende” d.d. 12/02/1893 gaf een uitvoerig, lovend verslag over dit *society* gebeuren. Typerend voor de “Pietersen” was, dat er tegelijkertijd aandacht werd besteed aan de minderbedeelden.

“Omdat plezier maken niet onverenigbaar is met naastenliefde hield het echtpaar Pieters eraan dat het zaterdag voor de armen ook feest was en ze lieten hen die dag, door de zorgen van het kantoor van de Bijstand, een extra bedeling van brood en steenkolen bezorgen. Ook de kindjes van de “Crèche Louise Marie” [Londenstraat] waar mevrouw Pieters voorzitter van is, werden niet vergeten. Al de bonbons, fondants, fruit, etc. die restanten waren van het buffet, waren voor haar beschermelingen bestemd. Wat de overschotten van de eetwaren betreft, deze werden doorgestuurd naar de bewoners van de bejaardentehuizen en van de “Zusterkens van de Armen”. Voornoemde krant besloot, dat het initiatief bovendien bevorderlijk is voor het seizoen en het wintertoerisme (12).

Iets preciezer over voornoemde “*Crèche Louise Marie*” die de Pietersen zo dierbaar was.

Mevrouw Pieters was niet alleen de voorzitter maar ook de stichter: in 1889, één jaar nadat Alfons schepen van stad werd. Aldaar werden kinderen van buitenhuis werkende ouders opgevangen. Caroline wilde op die manier de arbeidende moeder bijstaan en haar kind de nodige sanitaire en pedagogische verzorging verlenen. Immers, ze was bekommerd om de mentale gezondheid van zeer jonge kinderen en vond het belangrijk dat de kinderen 's avonds weer in het gezin opgenomen werden (12a).

De heer Alphonse en mevrouw Caroline Pieters-Addams waren in 1900 25 jaar gehuwd. Het privé geschenk van Alfons voor zijn Caroline was een reis per trein met verblijf in het befaamde kuuroord Karlsberg (12b). Het overwegend liberaal stadsbestuur greep gretig de gelegenheid te baat om een gerespecteerd en vrijwel door iedereen geliefd burgemeester in de bloemetjes te zetten en tevens hem te danken voor zoveel jaren meer dan behoorlijk bestuur en belangeloos uitgevoerd, bekwaam beleid. De grootse en stijlvolle viering greep plaats op zondag 30 september 1900. We hadden het vroeger al over dit gebeuren.

Het siert het echtpaar dat ze het andermaal voor de veel minder bemiddelden opnamen.

“Gisteren maandagavond [1 oktober] heeft de heer burgemeester die de nederigsten en de meest onfortuinlijken wil laten delen in de algemene vreugde, bijeengebracht op een banket in de grote zaal *St-Georges* [Kapellestraat?] die smaakvol versierd was. Alle werklieden van stad, belast met het openbaar rein houden, van de dienst der baden, van het schoonvegen, etc., etc.

Dit souper was op alle gebieden excellent. De heer Pollet die eigenaar was van de *St-*

Georges, had eraan gehouden om zich daar persoonlijk mee te belasten. De heer burgemeester en de heer schepen Cnudde zaten mee aan.
Onnodig te zeggen dat dit democratisch feest een succes werd alsmede de vele gelukwensen aan het adres van de gelukkige jubilarissen gisteren zondag geleden (13).

Nu en dan, maar magertjes, sijpelde iets door van het privé-leven van de "Pietersen".

Zo werd bv. uitvoerig aandacht besteed aan het huwelijk, op 10 oktober 1896, van Fanny[-Monique] Pieters (° 13 juni 1876) die de oudste dochter was van drie, met Armand Cluzeau (° 1874 - +1924) die handelaar was en kolonel-chef van de Burgerwacht (14).
Opnieuw te dezer gelegenheid werden de minder bedeeden door de familie Pieters bedacht met een grote voorraad brood en kolen.

1896 – HYMÉNÉE (= HUWELIJK) –

Het huwelijk van Mejuffrouw Fanny Pieters, de oudste dochter (°13 juni 1876) van onze burgemeester met de heer Armand Cluzeau (°30 april 1874), (groot)handelaar te Brussel, greep hedenmorgen 10 oktober 1896 plaats. Eerst op het stadhuis, dan in de Anglicaanse kerk alwaar het orgel bespeeld werd door de heer Oscar Roels, een talentvol musicus, een leraar aan het conservatorium te Gent.

Te midden van een aanzienlijke toeloop van volk. Langs de gehele af te leggen weg was de menigte eveneens groot en het zijn niet de uitingen van sympathie en bewondering die ontbroken hebben t.o.v. de jonge trouwers en hun ouders die in onze stad genieten van zo'n grote en gewettigde populariteit

Het was de heer schepen Liebaert die het jonge koppel met elkaar verbonden heeft en die de kleine gelegenheidstoespraak die zeer aangenaam verwoord was op zich genomen had. De getuigen van de bruid waren haar oom de heer François Pieters (°31-05-1844) en onze gewezen senator de heer Aloïs Verbeke; en voor de bruidegom de heer Jules Cluzeau uit Elsene en de heer Jean Fort uit Roubaix, zijn broer en oom.

Als vervolg op de ceremonie kwamen een zestigtal genodigden bijeen in "hotel Fontaine" voor een uitgebreide lunch – geprepareerd door de heer Elleboudt, de vriendelijke eigenaar – en, dat spreekt vanzelf, die het eten uitstekend en voortreffelijk van kwaliteit vonden. Om 17.18 u verliet het jonge paar de stad; de wensen voor geluk vanwege allen die nooit opgehouden hebben om voor de familie Pieters de felste en oprechtste gevoelens van vriendschap te koesteren (en ze zijn met velen!), namen ze met zich mee. We sluiten ons van ganse harte aan bij al dat betoon van sympathie en we zeggen geen vaarwel aan onze jonge en charmante mede burgeres die zich te Brussel zal vestigen maar een tot ziens, overtuigd dat we zijn dat het altijd met genoeg en emotie zal zijn wanneer ze terugkomen zal, zoveel als mogelijk, in haar geliefde stad Oostende.

* * *

Daar komt nog bij, dat de avond voordien een zeer aandoenlijke ceremonie plaats greep in het lokaal [Londenstraat] van de "*Crèche Louise-Marie*", alwaar de moeder van de bruid, mevrouw Pieters, (zoals men weet) de sympathieke en toegewijde voorzitter van is.

Te dezer gelegenheid was de zaal "*Romy*" – alwaar de leden van de beheerraad, het damescomité, de kinderen en het voltallige personeel van de kinderbewaarplaats zich opgesteld hadden – versierd geworden met de mooiste planten.

In de zaal "*Portaels*" bevond zich de familie Pieters en Cluzeau alsook de intimi; ze werden spoedig binnengeleid door de beheerraad in de zaal "*Romy*". In een speech die flink geschreven en goed uitgesproken werd, heette de heer Gérard, president van de "*crèche*", de jonge verloofden welkom en bracht hen zijn beste heilwensen van geluk en van voorspoed over. Daarop was het mevrouw Elleboudt die een prachtige ruiker aanbood alsook het bekoorlijk geschenk vanwege het comité. Mej.

Jean bood een vaas aan die voorzien was van bijzonder schone orchideeën. Vervolgens boden Mej. Gérard en de directrice twee prachtige boeketten aan. Een meisje, Mej. Lucie Lauweryns, bedacht het paar nog met een huwelijksgeschenk en sprak een vriendelijk compliment uit namens de kinderen van de "crèche" die in het Vlaams het wijsje van Grétry: "*Waar kan men beter zijn? ...*" zongen.

Onze achtenswaardige burgemeester dankte de aanwezigen voor al deze aan de dag gelegde treffende blijken en laat wafeltjes verdelen onder het jonge volkje die juichkreten slaken en wier vreugde men kan raden. De heer Cluzeau, de jonge bruidegom, overhandigde een biljet van 100 frank ten voordele van de "crèche".

Ten slotte heeft elk kind, ter gelegenheid van het ontbijt dat vandaag in het lokaal plaats grijpt, chocolade en taartjes gekregen; daarenboven een "pain de gâteau" om naar huis mee te nemen.

Onnodig om eraan toe te voegen, dat deze ontvangst in de "Crèche-Louise-Marie" – tegelijk zo aangrijpend en zo familiaal voor de jonge trouwers en hun familie – alle aanwezigen heftig ontroerd heeft. En dat de tijd niet zo vlug de herinnering, vooral bij de jonge kinderen, hieraan zal wegvegen: aan deze eenvoudige en hartelijke bijeenkomst, waar alle toegewijde beschermers van de "Crèche" er een erezaak van maakten om bij aanwezig te zijn. Overigens, het zou moeilijk geweest zijn om een betere occasie te zoeken ten einde te laten zien aan de sympathieke presidente van het "*Werk mevrouw Alphonse Pieters*" hoezeer men haar erkentelijk is voor de vlijt en toewijding (die ze niet ophoudt te tonen) om haar groei en immer toenemend welvaren veilig te stellen.

* * *

We vernemen met genoegen dat de familie Pieters die nooit de armen vergeet, hen deze morgen, door de zorgen van het Bureau van Bijstand, een grote voorraad van brood en kolen heeft toebedeeld.

* * *

Laten we ook niet vergeten om de mooie serenade te vermelden, vrijdagavond uitgevoerd door het muziekkorps "*Euterpe*" vóór het huis van onze burgervader. Een woning waar de salons de ganse dag vol bleven en die overvol zijn met boeketten en korven met de zeldzaamste bloemen alsook met vele geschenken (15).

Insgelijks liefdadigheid (bedeling van extra portie brood en kolen) ter gelegenheid van de "raout" (= een grote mondaine receptie) gegeven door de burgemeester van Oostende, einde februari 1899 (16).

Op kritieke, hachelijke momenten zoals ziekte epidemieën (griep, cholera), begin 1892, deed Pieters die toen nog schepen was, zijn best om uitbreiding te voorkomen (17). Typerend, schepen Pieters trok toen, als "verwoede fietser" – en dit vaak vanaf 4 uur (!) 's morgens – met zijn "stalen ros" doorheen tal van straten van de stad en hield zelf de beambten belast met de openbare reinheid in het oog (17a).

Hygiëne en preventieve gezondheidszorg waren een heikele, precaire kwestie in het Oostende-van-toen. Dat "men" er poogde wat aan te doen werd goedkeurend opgemerkt door de goegemeente.

"We feliciteren zonder enig voorbehoud het Schepencollege, en in het bijzonder de heer burgemeester Pieters.

Deze laatste is zichzelf ter plaatse gaan vergewissen van de voordelen, de nadelen en het functioneren van de verschillende werkwijzen die in Engeland en in Frankrijk worden aangewend om de wateren van de riolen te zuiveren. Hij verdient alle lof en steun van eenieder.

Het zal voor onze stad één van de grootste weldaden zijn dat de kwestie van de riolering een definitieve oplossing (kan) krijgen.

We hopen, dat de gemeenteraad er begrip zal voor kunnen opbrengen en dat ze

voor geen enkel offer zal terugdeinzen ten einde van Oostende de gezondste stad van het land te maken (18).

- EEN PRAATJE MET JEROME VANDENBUSSCHE -

(...)

- "Gij werkte dus ook bij burgemeester Pieters? Hoelang bleef u daar?"
- "Ongeveer vier jaar. Ik genèerde mij daar als tafelknecht want het was een goede dienst. De burgemeester was een goed en vriendelijk mens die met zijn personeel heel goed overweg kon. U moet weten dat ik daar de tafel diende in een prachtige livrei, met witte handschoenen. Ja, het ging daar zeer stijlvol aan toe en onze "tenue" moest steeds in de puntjes verzorgd zijn".
- "Hebt u geen speciale herinneringen aan de heer Pieters?"
- "Ja, wel honderden, geloof ik. Zo weet ik nog heel goed dat hij een groot visliefhebber was, terwijl hij ook verzot was op spruiten. Daarvan mocht ik op zijn "teljore" steeds een "torre" leggen! Door zijn gezonde eetlust had hij vaak honger en kon dan niet lang wachten om te eten. Aldus had hij de gewoonte, wanneer hij thuiskwam van het stadhuis, om vanop het voetpad tegen de kelderruit te tikken met zijn wandelstok, roepende naar de keukenmeid: "Mathille, is het eten nog niet klaar?", waarop Mathille steeds gelijk een verschrikte hen op haar potten en pannen stootte ... Niet te vergeten, natuurlijk, dat ik bij burgemeester Pieters een goede echtgenote heb gevonden".
- "Is er u van dit tijdperk geen gebeurtenis speciaal bijgebleven?"
- "Het eerste bezoek aan Oostende van de sjah van Perzië [1900]" (19).

(...)

Het jaar daarop geschiedde opnieuw een hoogtepunt in het privé-leven van de Pietersen!

1901

- HYMÉNÉE (= HUWELIJK) -

Uit: "Le Carillon"; 20/06/1901:

Zoals we bericht hebben, greep op dinsdag 18 juni 1901 het huwelijk plaats van Mej. Alice Pieters [zonder beroep], de charmante dochter van onze burgemeester en mevrouw Alph. Pieters, met de heer Octave Serruys [zonder beroep].

De huwelijkszegen werd toegebracht in de sacristie van de Sint-Petrus en -Pauluskerk.

Op het Stadhuis waren de trouwgetuigen:

- voor Mej. Pieters de heer en mevrouw A. Cluzeau, haar schoonbroer, en Fanny Pieters, haar zuster;
- voor de heer O. Serruys de heren R. Serruys, zijn broer, en J. Duclos, zijn oom.

Zeventien paren, in het oog vallend door hun prachtige toiletten, hebben de verloofden begeleid naar het stadhuis [op het Wapenplein].

Het diner werd opgediend in "Hôtel Fontaine", een heerlijk diner zoals de heer J. Elleboudt het weet te bereiden.

We bieden aan de heer en mevrouw O. Serruys- Pieters onze welgemeende felicitaties en al onze wensen voor geluk en voorspoed aan.

Uit: "L'Echo d'Ostende"; 20/06/1901:

Een voornaam huwelijk

Zoals we het eerder gemeld hebben, werd dinsdag 18 juni het huwelijk gevierd van Mej. Alice Pieters, de charmante dochter van onze burgemeester, met de heer Octave Serruys.

Men kon zich eraan verwachten: het stadhuis was stampvol met mensen, de toegangswegen waren

letterlijk overvol en allen, wier bezigheden hen enkele ogenblikken wat vrije tijd gaven, hadden eraan gehouden om aanwezig te zijn bij de ceremonie en om door hun attenties hun sympathie te uiten t.o.v. van deze (zoals we het reeds menigmaal uitgedrukt hebben) familie van onze eerste overheidspersoon, sympathie waarmee die familie in zijn geheel omgeven wordt.

Wanneer de stoet aankomt, begint de beiaard het verlavingskoor uit "Lohengrin" van Richard Wagner te spelen. De zeer talrijke paren die de "suite" vormen, gaan het stadhuis binnen, te midden van het gemompel van het volk, in bewondering voor de heel mooie toiletten die defileren.

Komen als laatsten:

- de vriendelijke heer Jules Duclos, oom van Octave Serruys die mevrouw A. Pieters op/voorleidt, zij die, met deze zeldzaam te noemen waardigheid die men van haar kent, een wonderschoon toilet draagt, bestaande uit zwarte kant van Chantilly ingezet op een witte transparant.
- De heer Octave Serruys in gezelschap van zijn zuster mevrouw Raitz von Frenzt, eveneens gehuld in een heel mooie kleding.
- Als laatsten onze sympathieke burgemeester die zeer ontroerd is en die mej. Alice Pieters geleidt, zij die onder haar lange witte bruidsluiers geheel en al charme is.

In de trouwzaal die uiterst bekoorlijk versierd is met bloemen, is de heer schepen Liebaert overgegaan tot de burgerlijke ceremonie. Als getuigen

- voor mej. A. Pieters: de heer en mevrouw A. Cluzeau en F. Pieters;
- voor de heer O. Serruys: de heren R. Serruys en J. Duclos.

Een groot diner van 65 couverts heeft dan plaatsgegrepen, om 14 uur, in "Hôtel Fontaine" [toenmaals zeer bekend en chic, dat reeds in ± 1850 functioneerde]. Het is niet nodig om met lof te spreken over dit gastronomisch gedeelte van het feest dat geregeld werd door de heer J. Elleboudt, met alle zorg en luxe die men van hem kent, met zoveel talent ontplooid.

"L'Echo" herhaalt aan de gehuwden en aan de heer en mevrouw Pieters zijn welgemeende felicitaties.

Na de oorlog, in 1919, werd Octave geciteerd als vice-consul van Spanje. Ze betrokken een kasteeltje (dat nu nog bestaat!) te Gistel.

Levenslustige Alice van haar kant kwam een drietal keren voor in de lokale kranten; immers, ze nam graag actief deel aan het spelen van toneel.

Zo vonden we in de "Carillon" (02/04/1912), dat ze in een komedie in één deel meespeelde. "Wat het aandeel der vrouwen betreft, dienen we opnieuw de lof te zingen van mevrouw Octave Serruys[-Pieters], want het was de derde belangrijke rol die ze speelde: "contentons-nous de répéter qu'elle y a été parfaite". De voorstelling(en) grepen plaats in het "theater van het Hazegras" (sic). Insgelijks in de "Carillon" (16/04/1914) troffen we melding aan van een "toneelvoorstelling, opnieuw ten bate van de Crèche Louise Marie" en weer een blijspel met als titel: "*Een loge voor Faust*": "... elle était ravissante dans son rôle ...".

Op een Fancy Fair, einde september 1901, werd haar aanwezigheid opgemerkt door een reporter van "La Saison d'Ostende" ...

Half schertsend maar met een grond van waarheid in had Pieters de gewoonte te zeggen dat er in Oostende op een bepaald moment drie burgemeesters waren: de eerste: koning Leopold II, de tweede: graaf de Smet de Naeyer die toen eerste minister was en de echte, verkozen als burge-meester in functie: Alfons Pieters (20).

In oktober 1902 was na grote werken het stadhuis op de "Grote Markt" volledig heringericht. De pers mocht een kijkje nemen; l' Echo d'Ostende d.d. 19-10-1902 bood haar lezers een uitvoerige en interessante beschrijving van de werken, met o.m. het weetje dat "het kabinet van de burge-meester eveneens spacieuus is. Het zal een speciale decoratie krijgen, zeer weelderig maar het fijne ervan wordt op dit ogenblik zorgvuldig verborgen (...); alleen zeggen we dat het heel mooi zal zijn!".

Als het over geld verdienen gaat door een ander, dan rekken de halzen zich, dan maakt men menige 'slapende honden' klaarwakker; wat is er bv. zoal te verdienen met aan gemeentepolitiek te doen? Een zeldzaam antwoord hierop vonden we in een krantenuitgave van einde maart 1933 tijdens het interbellum:

"Vóór de oorlog, trokken de raadsleden 5 frank per openbare zitting en niets voor de commissievergaderingen, - en de stadsfinancies gedijden goed; momenteel belopen de zitpenningen 50 fr. en bedragen de commissies 30 fr. Ik voeg er bovendien aan toe dat deze honoraria ruimschoots belast werden.

Wie herinnert zich niet bij wijze van voorbeeld ten tijde van burgemeester Pieters zijn gastvrije huis gelegen aan de Karel Janssenslaan. Het was de verzamelplaats van allen die van ver of van dicht konden bijdragen tot het welvaren en tot de goede naam van Oostende. Niemand is het beminlijk onthaal vergeten, dat de eerbiedwaardige echtgenote van de burgemeester bestemde voor haar gasten, de grenzeloze toewijding die deze edelmoedige vrouw opbracht voor de misdeelden. Alleen zij zou ons kunnen zeggen hoeveel Pieters uit eigen zak toevoegde bij de 5000 frank die hij ontving, en Pieters was geen "richard" (geen zeer rijk mens). "En lieu et place" van de stadsauto's, en die zeer kostelijk zijn, gebruikte hij zijn eigen fiets. Een groot deel van de successen die de liberale partij oogstte was aan hen te wijten en te danken..

Ter vergelijking nog enkele hoge stadswedden: stadssecretaris: ± 5000 fr. ; ingenieur Decuyper en Verraert: 5000 fr. ; stadsontvanger: 4 à 5000 fr.; afdelingschef: 3000 fr. en de directeur-ingenieur van de dienst "verlichting": ± 4000 à 5000 fr. (21).

De hoofdbron van inkomsten (uit de misschien nog bestaande bierbrouwerij van eertijds? Wellicht voordelige opgebrengende beleggingen (in bouwgronden)? Of misschien gunstige erfenissen?, enz.) door Pieters & Cie (in onze ogen " *héél welstellende mensen*") is begrijpelijkerwijs strikt privé gehouden, niet gekend noch overgeleverd. Misschien wel behorend tot de toenmalige "mondellinges geschiedenis" of tot volkse supposities die "de ronde doen maar nooit op papier komen", in de trant van: "zij die het niet weten klappen en de ingewijden zwijgen!".

Desgevraagd, lees: *op strikte wens en order van de koning*, diende de burgemeester steeds "Zijne Majesteit" bij zijn aankomst, zijn heengaan en zijn tochten te Oostende en in de nabijheid te vergezellen. Volgens het protocol: piekfijn uitgedost in kostuum en in ornaat, met de steek in de hand en omgord met het tricolore lint en een fijne zilveren degen, gevolgd en omringd door leden van zijn schepencollege en andere personaliteiten. De discrete, onderdanige want hem toegewijde burgemeester Pieters was, naar tijdgenoten getuigen, goed gezien bij koning Leopold II en zijn wisselende entourage; en kon zodoende heel wat bekomen van zijn vorst en voor mekaar brengen dank zij zijn relaties in hogere of hoogste kringen. Maar in hoeverre dat al doorwoog, - daar omtrent is niets, tenzij wat vage algemeenheden of pluimstrijkerij, doorgedrongen naar derden, laat staan naar de pers en naar het volk. Een hoogtepunt, denk ik, in hun aller betrekkingen onderling zal wel de inhuldiging in 1901 van het monument voor Leopold I, 's konings vader, geweest zijn.

Welke de smaak van A. Pieters was betreffende de "*schone kunsten*" is evenmin te achterhalen. Op zeker ogenblik maakten de kranten "La Saison d'Ostende" (20/07/1894) en "L'Echo d'Ostende" (22/07/1894) gewag van het bezoek van Koning Leopold II aan de zo genoemde "*Tentoonstelling van Schone Kunsten*" te Oostende in het Kursaal van Oostende.

Te dezer gelegenheid heeft Alfons P. een van de mooiste doeken ('module moyen') - "*La Liseuse*" (de lezeres) - van de hand van schilder Smits gekocht. Een toeval of werd er ten huize van de Pietersen druk en gaarne gelezen? Uit eigen bibliotheek? We weten het niet

Ere-conservator N. Hostyn meldde ons dat heden in de stadscollectie van "MuZEE" het bronzen beeld "*Charité*" van Th. Vinçotte (Pieters in 1900 geschonken t.g.v. zijn 25-jarig huwelijksjubileum) evenals zijn geschilderd portret door Creyf berusten; beiden zijn later weggeschonken vanwege de nazaten van de familie Pieters.

Geheel in de trant van de toenmalige tijdsgeest en opvoeding speelde(n) hun dochter(s) piano voor 2 handen en traden heel occasioneel met andere meisjes op voor publiek in de feestzaal van het Kursaal, bv. op 13/02/1892.

Luidens een tijdgenoot had Alfons Pieters een zwak voor het per fiets rijden. "Hij is één van onze schitterendste "*vélocipédistes*" geworden en heeft reeds een goed deel van Europa doorkruist" (21a). Zijn privacy was veilig. Enige detaillering is nergens te vinden in de kranten, van die tijd en later.

Tenzij deze uitzondering op de regel. Begin april 1898 zond Pieters, op aandringen van een bevriende eigenaar en de redactie van de lokale liberale "*Echo d'Ostende*", schier dagelijks (van 10/04 tot 28/04) berichten uit Noord- en Midden-Italië. Ter gelegenheid van een zijner fietstrektochten, in gezelschap van Achilles Hillebrant, een scheepsbouwer te Oostende (21b). Een tijdsdocument. Twee kameraden, samen "op schok". Dappere en gedreven toeristen, honderden kilometers malend. Om 's avonds nog, zoals beloofd – moe, bezweet, hongerig maar nagenietend – een uitvoerig opstel te schrijven over hun belevenissen en bevindingen, met de eerstvolgende post gezonden naar "hun stad aan zee". Op 10 april besloot deze gelegenheidsreporter als volgt: "Er vertoeven op aarde geen twee "*vélocipédistes*" [fietsers] die op dit ogenblik gelukkiger zijn dan mijn tochtgenoot en uw zeer toegewijde dienaar P." Uit het hart neergepend, niet? Heerlijk om lezen en weten! Op zijn tochten keek de Oostendse burgemeester uit hoe men qua toerisme in het buitenland te werk ging en hoe dit kon dienen ter verbetering van ons toeristisch aanbod.

De klerikale oppositie haalde al eens uit naar "die fietsende burgemeester", en zo meer (21c), maar dat kon hem niet deren.

Alfons P. werd gevraagd als voorzitter van de "*Club cycliste ostendais*", een sportkring met als stamlokaal het "*Hôtel de Vienne*" (21d). Hij was ook lid van de in 1895 opgerichte "*Touring Club de Belgique*", afdeling Oostende (voorzitter: Armand Cluzeau, Pieters' aanstaande schoonzoon!), oorspronkelijk met het oog op de bevordering van het fietstoerisme.

Niet verwonderlijk dat Pieters mede ijverde (1895) voor een wielersbaan, "één der schoonste parels aan de kroon van de 'Koningin der Badsteden'" (21e).

Binnenkort vergast dhr. Gerard Daniëls, sportarts op rust, ons in dit tijdschrift met wat hij gevonden heeft over de vier overige wielersporen ...

Tot slot een evocatie, nu 110 jaren geleden, van de familie Pieters-Addams, toen als laatste van hun dochters, nu Nora Hélène (° 20/11/1877), in het huwelijk trad. Een *society* belevenis voor "*Le Tout Ostende*"!

1907

– EEN GROTE TROUWPARTIJ TE OOSTENDE –

Op 16 april [1907] vond met veel pracht en praal de bruiloft plaats van Mej. Nora Pieters [°1877], de bevallige [tweede] dochter van onze innemende burgemeester en van mevrouw Pieters met de heer Herman Brulé, luitenant bij de grenadiers te Brussel.

De bevolking van Oostende in zijn geheel heeft een aandoenlijke uiting [van haar gevoelens] ten overstaan van de nieuwe echtelieden gegeven. Oostende verliest in de persoon van Mej. Nora Pieters, door dit huwelijk, ene van haar menslievende zielen die in staat was om aan de door het leven misdeelden troost te brengen en bij hen opnieuw hoop op een betere toekomst te doen opleven.

Prachtig weer! De beiaard laat duidelijk in de heldere hemel één voor één de verrukkelijke muziek

van haar publiekelijke vreugde horen. Overal vult een ongewone (mensen)massa de straten. De Grote Markt wordt overstroomd door een buitengewone menigte ten einde de optocht te zien defileren. Rijtuigen en nog eens rijtuigen brengen vóór het bordes van het stadhuis de gedistingeerde genodigden aan. Het défilé van deze indrukwekkende stoet verwekte bij de toeschouwers algemene bewondering.

Het burgerlijk huwelijk werd voltrokken door de heer schepen Van Glabbeke die de jonggehuwden hartelijk feliciteerde en die hij, in zeer geslaagde bewoordingen, een benijdenswaardig leven toegewenst en voorspeld heeft. Na de civiele viering van het huwelijk werd de plechtige inwijding van het huwelijk toegediend door "clergyman" Hawkin in de Anglicaanse kerk. Een huwelijksmars die speciaal voor de gelegenheid gecomponeerd was door de heer L. Aulit en opgedragen werd aan mevrouw A(lphonse) Pieters [Caroline Addams] werd ten uitvoer gebracht door de heer Petit, organist; het muziekstuk bracht diepe emoties teweeg.

De huwelijksstoet begaf zich vandaar naar het huis [hoek Karel Janssenslaan – Sint-Peterburgstraat, thans Leon Spilliaertstraat] van de heer burgemeester Pieters alwaar het jonge paar de gelukwensen van hun genodigden in ontvangst namen.

Een lunch voor 90 personen heeft, rond 14.30 uur, in het stadhuis de genodigden van dit gedenkwaardig feest bijeengebracht. Onnodig te zeggen dat dit festijn vol praal en meeslepend opgewekt was. Het was de heer Steens die een toast uitbracht op de heer en mevrouw H. Brulé; en het was de heer Armand Cluzeau (°1874, een hunner schoonzonen) die, in naam van de familie Pieters, de heer Steens hiervoor dank zegde. De ereplaatsen van de tafel werden ingenomen door de heer en mevrouw Hermann [sic] Brulé [en] door de heer en mevrouw Pieters. Nog dezelfde avond, om 20.30 u., vertrokken de jonge echtgenoten op huwelijksreis.

In naam van het tijdschrift "Oostende Illustré" nemen we hartelijk afscheid en bieden hen van ganser harte onze wensen voor geluk en voorspoed aan (22).

Zo komen we gaandeweg aan het einde van ons opstel. Ho, ik weet wel: deze illustere figuur uit de Oostendse geschiedenis, komt hij er niet wat al te geveild uit, al te ongenueanceerd gunstig voorgesteld uit? Misschien, wellicht niet ... Want ik kan maar uit het vaatje van mijn ter beschikking staande bronnen tappen, en "het mindere" is ons, begrijpelijk, niet overgeleverd. Wees gerust en ik maak me sterk: dit personage is ruim opgewassen tegen wat mindere kantjes of hebbelikheden.

– ZIJN LAATSTE MAAND EN DAGEN –

Burgemeester Alfons Pieters was al in 1911 een tijd zwaar ziek geweest, wat er scheelde weten we niet, maar hij herstelde en nam zijn functie weer op. Doch slechts een luttele tijdspanne restte hem nog ...

Op 30 mei 1912, te Brussel en in het bijzijn van zijn vrouw, zijn drie kinderen en respectievelijke schoonzonen, overleed Alfons Pieters: zacht, zonder pijnen.

Pieters was naar Brussel afgereisd ten einde te pogen zijn gezondheid die erg ondermijnd was, te herstellen en om met die bedoeling bij een sommiteit van de Belgische arts-specialist, Dr. Jules Thiriar (+ 1913), op consult te gaan. Eén van diens patiënten was wijlen koning Leopold II geweest; Thiriar zelf was chirurg en professor aan de U.L.B. Alsook hoofdgeneesheer van het Sint-Pieters hospitaal te Brussel. Tot het midden van vorige week voelde Alfons P. zich redelijk goed en alles deed aannemen dat hij terug naar Oostende ging kunnen terugkeren; zelfs de datum van terugreizen was vast voorzien op woensdag 29 mei [1912]. Doch nauwelijks was deze datum vastgelegd of de gezondheidstoestand van de patiënt verergerde van lieverlede en er was nog weinig hoop meer op herstel, vanaf dinsdag 11.

Tijdens zijn laatste dagen had de burgemeester niet veel te lijden; meestal was hij slaperig, maar hij had helemaal niet het gebruik van zijn geestesvermogens verloren. "Pieters was heel geïnteresseerd

in de verkiezingen van 2 juni a.s.. hij hield zich vooral bezig met z'n geliefde geboortestad en vroeg met aandring om aldaar teruggebracht te worden. Hij wilde er doodgaan!"
[althans als we deze passus uit dit relaas mogen geloven].

Hij kreeg deze opperste voldoening niet en het is zijn stoffelijk overschot dat zal terugkeren naar Oostende om er de laatste eerbewijzen te ontvangen alsook een begrafenis, waardig voor degene die zoveel deed voor al zijn stadsgenoten. Want men kan niet genoeg te kennen geven dat Alfons Pieters de burgemeester van alle Oostendenaars was en dat hij zich veel meer bekommerde om hun belangen en die van de stad dan om zijn eigenbelangen (23).

De stad Oostende eerde inderdaad op een grandioze manier de afgestorvene die zelf een burgerlijke begrafenis wenste. Het stoffelijk overschot was naar Oostende overgebracht en lag opgebaard onderaan in het stadhuis om door de autoriteiten en de bevolking begroet te worden.

Op 2 juni loofden speeches aldaar uitgesproken Pieters' belangrijke verdiensten voor vorst, stad en land; daarop trok een treurende stoet samengesteld uit de personaliteiten, vele plaatselijke sociëteiten en muziekkorpsen allerhande door de straten omzoomd door de stille bewoners van de stad op weg naar zijn laatste rustplaats op het kerkhof Nieuwpoortsesteenweg (nu Paster Pypebegraafplaats genoemd), waar hij nu nog ligt, zij het met geen titulatuur op zijn grafsteen tenzij het later aangebrachte zeer sobere opschrift: "*Ici repose la famille Pieters pour l'éternité*".

Hem werd ook hulde gebracht in de gemeenteraad door zijn opvolger als burgemeester, de heer Auguste Liebaert, insgelijks liberaal en voorheen (zijn) eerste schepen in het college:

"Mijne Heren,

In herinnering aan ons aller vriend stel ik voor:

- dat de stad de kosten voor de begrafenis op zich neemt;
- dat een buitengewone uitdeling van brood geschiede voor de armen;
- om de "boulevard du midi" om te dopen tot "boulevard Alphonse Pieters";
- om aan de beproefde familie vanwege de gemeenteraad de ontroerde gevoelens van deelneming in de rouw te betuigen.

De nieuwe burgemeester – en een van Pieters' nauwste medewerkers – heeft deze rede met tranen in de stem uitgesproken en met een emotie die alle raadsleden aanstak. Een toenmaals belangrijk oppositielid, de heer Hamman, getuigde dat hij persoonlijk in de heer Pieters sedert 22 jaar een loyale tegenstrever vond met wie hij, ondanks verschillen van opvattingen, niet anders dan uitstekende omgangen met hem heeft gehad" (24).

Het leven kabbelde nog enige tijd vredig verder, gevolgd door, midden 1914, een storm van geweld en blinde vernielingszucht die over België en Europa raasde, vier bange ellendige jaren lang. Het werd moeizaam weer vrede en er kwam rust in het land en de wereld. Maar de Belle Epoque met haar mentaliteit en gebruiken, ze was voorgoed voorbij.

Mevrouw weduwe Caroline Pieters-Addams (geboren in 1853 als een van de dochters van een Anglicaanse dominee, Rev. Fr. Holland-Addams, in Abbots Morton, in Worcestershire) bleef in haar standingvol herenhuis ("Glenfield House", een hoekhuis aan de Karel Janssenslaan-Leon Spilliaertstraat, (met vlakbij het Leopold I-plein plus het monument uit 1901) gelegen aan het Leopoldpark wonen. Met als dienstmeid Mejuffer Marie Debuf, tot aan het overlijden van Caroline in 1947, 94 (!) jaar oud (ze overleefde haar man 35 jaar) met een religieuze dienst in de Anglicaanse kerk in de Langestraat nabij haar geliefde "*crèche Louise Marie*".

Het huis werd daarop bewoond door een te Oostende gevreesd en dure advocaat, meester Willy Degrave (gespecialiseerd in echtscheidingen), en ontsnapte veel later niet aan de afbraakwoede; het werd vervangen, gelet op de goede ligging en de grondwaarde, door een luxe geel kleurig appartementsgebouw.

Ze was sinds 1921 zelf naar voren geschoven en verkozen als werkend liberaal gemeenteraadslid,

tot 1926. Samen met mej. Bertha Tratsaert (1885-1963) voor de katholieke partij waren ze de eerste vrouwen in de Oostendse gemeenteraad. Het onverminderd prestige van en de herinnering aan haar mans vele, vele verdiensten voor partij en stad vergezelden haar in haar derde leeftijd en gaf ook aan haar glans en eerbetoon, met alle voorrechten en verplichtingen van dien (25).

Dagelijks komen ze nog in herinnering door het veelvuldig aanhalen en gebruiken door de bevolking van de straatnaam "Alfons Pieterslaan". Het is om zo te zeggen hun "gesproken monument", het is een blijvende herinnering aan hem en de roem van de "Belle Epoque"-periode. Oostende toen voor sommigen op z'n best. Eertijds. "Il fut un temps ..". Mogen ze verder in vrede rusten ...

Foto van Caroline Pieters-Adams (familiebezit, reproductie KADOC), gepubliceerd in "Tien vrouwen in de politiek"(INBEL 1994).p. 154

Glenfield House, woning van de familie Pieters (Beeldbank Oostende FT/BO450)

BIJLAGEN

I. Samenstelling van de naaste familie A. Pieters-C. Addams

(Groot) Ouders: Franciscus Fidelis Pieters (°1804) x Monica Francisca Ryckx (°1809)
Gehuwd: 14 juni 1843

Hun twee zonen:

Franciscus Antonius Pieters (°Oostende, 31/05/1844)

Alphonsus Hubertus Pieters (29/05/1845 – einde mei 1912) x Caroline Hope Addams (1853- 1947)
Gehuwd: Oostende 1875. Gekend onder de nakomelingen als "Bonne maman Pieters".
3 kinderen bij Alfons en Caroline P.-A.:

FANNY MONIQUE PIETERS:

Datum van geboorte: 13 juni 1876

overlijden: 22 mei 1961

Naaste familie: dochter van Alphonse Hubert Pieters en Caroline Hope-Addams

Echtgenote van Armand Cluzeau (30 april 1874-9 januari 1924)

Moeder van Willy Cluzeau (26 oktober 1897-... 1959)

Roger Cluzeau (27 sept. 1904- 1 aug. 1958)

NORA HELENE PIETERS:

Datum van geboorte: Oostende, 19 november 1877

overlijden: Elsene (Ixelles), 28 september 1966

Naaste familie: dochter van Alphonse Hubert Pieters en Caroline Hope-Addams

Echtgenote van Herman Alexandre Eugène Brulé (Brussel, 9/10/1877-ibid. 17/04/1949);

hij is zoon van Léon Joseph Brulé en Marie-Rosalie F. Daubrebi.

Zuster van Fanny Monique en Alice Louise Pieters

Beroep: "Fin de sa vie à la Résidence ... 200 Boulevard Général Jacques

ALICE LOUISA SERRUYS-PIETERS ("BIBINNE"):

Datum van geboorte: Oostende, 26 augustus 1879

overlijden: Brugge, 6 juli 1954

Dochter van A.H. Pieters en C. Hope-Addams

Echtgenote van Octave Theodore Serruys

Moeder van Raoul Serruys Fl. Off/RAF (flight officer?)

en Mona Augusta Serruys

MONA-AUGUSTA ARMANDE SERRUYS:

Datum van geboorte: Gistel, 29 april 1905

overlijden: Brugge, 14 april 1992. 87 jaar oud. Begraafplaats: Brugge

Dochter van Octave Théodore Serruys (°Oostende, 04/09/1859- +Schaarbeek, 12/03/1926) en Alice Louisa Pieters (1879-1954)

Zuster van Raoul Serruys Fl. Off/RAF

Gehuwd te Oostende op 23/11/1926 met Maurice Van Houtryve (°1899-overl. te Brugge)

Beroep: Maman au foyer de 4 [sic] enfants

Kinderen: Alphonse Van Houtryve (ongehuwd)

Monique Van Houtryve x Alph. Van der Linden

Denise Van Houtryve x Jean Van Malleghem

Anne Van Houtryve x Robert Cuvelier

Françoise Van Houtryve (ongehuwd)

BRON: <https://www.geni.com/people/Fanny-Monique-Pieters/6000000008743182349>

(Fanny ..., en andere namen)

II. Literaturopgave van en over A. Pieters

Van PIETERS, Alfons:

- *De stad Oostende aan de leerlingen der Gemeentescholen ter herinnering aan het "Boomenfeest" van zondag 12 april 1908.* – Oostende: Jules Daveluy, 1908. – 16 p.
- *1600 km per fiets: indrukken van een toerist* [april 1898], in: *De Plate*, XLII, 2013, p. 147-168. – Vert. uit het frans en uitgeg. door E. Smislaert en Y. Dingens. – Eerder gepublic in *L'Echo d'Ostende* (1898). – Oorspr. titel: 1600 km. à vélo: impressions d'un touriste.

Over PIETERS, Alfons:

- LAUREYS, Dirk: *Alfons Pieters: a notable citizen of Ostend*, in: *Contact*, 1988, dec.-jan., p. 13-17.
- Idem: *Burgemeester Alfons Pieters*, in: *De Plate*, XVII, 1989, p. 4-9, 106-108, 150-155, 198, gebaseerd op zijn "oefeningen hedend. Tijden", 1ste kand. gesch. (Ugent), 1988, 26 p.
- GESQUIÈRE, Ilse: *Caroline Pieters-Addams (1853-1947): een kranige weduwe van een geprezen*

- Oostends politicus*, in: Tien vrouwen in de politiek: de gemeenteraadsverkiezingen van 1921. – Brussel: Inbel, 1994. – P. 154-162 : portret.
- SMISSAERT, E. & D. FARASYN: *Koning Leopold I: zijn monument en zijn plein*, in: Open Monumentendag Oostende; 1996, p. 41-49 (*passim*).
 - SMISSAERT, E. & Y. DINGENS: *Albert en Elisabeth in het Koninklijk Chalet: Oostende 1910- 1914*, in: De Plate; XL, 2011, p. 148-169, 177-198, 205-209 (*passim*).
 - Idem: *A. Pieters: als burgemeester, als mens, als politicus*, in: De Plate, XLI, 2012, p. 240-243 (in het stadium van 'aanzet tot' blijven steken ...).
 - SMISSAERT, Emile: *De internationale treinverbinding "Oostende-Karlsbad" vóór 1914*, in: De Plate; XLIII, 2014, p. 121-133 (*passim*).
 - DINGENS, Yves: *Inhuuldiging herop gebouwde stadsschool Alfons Pieters (1939)*, in: De Plate; XLIV, 2015, p. 59.
 - VAN HYFTE, Ivan i.s.m. Claudia VERMAUT: *In het spoor van de koning: Leopold II in Oostende 1865-1909*. – Oostende, 2005. – 181 p. – (Oostendse historische publicaties; 14).(*passim*)

NOTEN

Heel wat vondsten waren slechts mogelijk (en dan nog!) of zijn vergemakkelijkt of gegevens werden heel wat duidelijker om te vatten door het doorploegen en selecteren d.m.v. van het gedigitaliseerde systeem, gekend als de zogenoemde G.O.D. (= gescande Oostendse documenten). Het was medeauteur Yves Dingens ten volle toevertrouwd en enkel zijn verdienste, waarvoor ik hem van harte dankzeg!

- (1) Echo d'Ostende; 06-10-1903; Huldewoorden t.g.v. een toenmalige gemeenteraadsverkiezing.
- (2) Le Carillon; 15-09-1920.
- (3) La Saison d'Ostende; 26-08-1902.
- (4) Le Carillon; 23-07-1910, p. 1.
- (5) Echo d'Ostende; 04-08-1903.
- (6) Le Carillon. 22-05-1900.
- (7) La Saison d'Ostende; 25-07-1905 en Echo d'Ostende; 25-07-1905 (sic).
- (8) La Saison d'Ostende; 25-07-1905
- (9) Le Carillon; 20-09-1910, p. 1.
- (10) Y. Dingens: *Het gebruik van de Franse taal te Oostende*, in: De Plate; 2002, p. 252-258 en 2003; p. 83-86: *passim*.
- (11) Le Carillon; 01-04-1896.
- (12) Echo d'Ostende; 02/10/1900, p. 2(d)
Le Carillon; 02/10/1900, p. 2(a).
- (12a) GESQUIERE, Ilse: *Tien vrouwen in de politiek* (1994), p. 154-162 (*passim*)
- (12b) SMISSAERT, Emile: *De internationale treinverbinding "Oostende-Karlsbad" vóór 1914*, in: De Plate; XLIII, 2014, p.121-133.
- (13) Echo d'Ostende; 02-10-1900, p. 2 (d)
Le Carillon; 02-10-1900, p. 2 (a).
- (14) Echo d'Ostende; 12-01-1924. Overleden op 08-01-1924. Amper 50 jaar oud! En thans een totaal vergeten figuur. Over zijn beroep en zijn precieze functie (kapitein?) in de Burgerwacht te Brussel krijgt men geen eensluidend antwoord te lezen. Wel publiceerde "La Saison d'Ostende" op 06/07/1907 (met een portret erbij) een artikeltje in een reeks met als titel "Nos hôtes". We citeren enkel, dat hij zijn vele kwaliteiten ten dienste stelt van zijn aangenomen stad Oostende met dewelke hij zo verbonden is en dat "sedert jaren men hem bezig ziet met de organisatie van de *Concours hippique*".
- (15) Echo d'Ostende; 11-10-1896.
- (16) Echo d'Ostende; 28-02-1899.
- (17) Echo d'Ostende; 24-01-1892
Feuille d'Ostende; 01-12-1892.
- (17a) Le Carillon; 23/05/1912
Echo d'Ostende; 24/08/1936.
- (18) Le Carillon; 14-09-1897.
- (19) Het Kustblad; 03-12-1958.

- (20) De Zeewacht; 29-09-1923.
- (21) L'Echo d'Ostende; 29-03-1933.
- (21a) Ed. Degoy: Ostende et les journaux, in: Echo d'Ostende; 30/09/1900.
- (21b) Echo d'Ostende; 10/04-28/04/1898 (*passim*). We publiceerden in vertaling en voorzien van een ten geleide daarover, in: De Plate; XLII, 2013, p. 147-168.
- (21c) bv. in: La Feuille d'Ostende; 29/05/1892.
- (21d) La Saison d'Ostende; 06/07/1892
Echo d'Ostende; 07/05/1893
La Saison d'Ostende; 05/08/1893.
- (21e) De Duinengalm; 25/06/1937.
- (22) Ostende Illustré (tijdschrift); jrg. 2, 1907, nr. 3, p. 78: portr.
- (23) Le Carillon; 01-06-1912.
- (24) Ibidem.
- (25) Marie Debuf werd voor meer dan 25 dienstjaren bij mevrouw Pieters-Addams met het burgerlijk kruis 2de klasse vereerd (Le Phare; 09-08-1933).

LIDGELD 2018

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor 2018 vastgesteld als volgt:

Aangesloten lid	€25
-----------------	-----

Mogen wij vragen gebruikt te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin.

Fernand MUS
Penningmeester

Purus Garnalen
Vlaamse grijze garnalen zonder bewaarmiddelen, gepeld en ongepeld
 Garnaalkrokotten | Belgische hangcultuurmosselen uit volle zee
Dagelijkse aanvoer van verse vis
 Breviscp bvba
 Vismijnlaan 19-21 Oostende
 Bestellingen: Monique 059/27.67.01

Het dagelijks leven in Oostende tijdens de bezetting (1940/44) (29)

door Roger JANSOONE

29. IN DE SCHEMERZONE: *fifty shades of grey*, ... ook in Oostende ?

- " Il faut savoir comprendre ... et ne pas juger !" (lijfspreuk van Georges Simenon)
" Ze zijn doorgedaan met leven, maar *met welk doel* ?" (uit "Citadel" van Kate Mosse)

Een enorme grijze schemerzone

Per slot van rekening, als wij het bestendig hebben over de strijd - in al zijn vormen - *tussen verzet en collaboratie* (want dat was tenslotte de *kern* van de problematiek tijdens de bezetting), dan is het toch opvallend dat het eigenlijk slechts ging om een paar procent van de bevolking dat *actief verzet* pleegde, ook al heeft men na de oorlog in *ieder* bevrijd land de indruk willen verwekken dat het bijna ging om een *volksopstand* tegen "de gehate bezetter", ... en wordt deze mooie mythe nog steeds gekoesterd via allerlei vaderlandslievende optochten en herdenkingen (met in Nederland zelfs op 5 mei een jaarlijks "Bevrijdingsfeest" waaraan een heel volk uitbundig deelneemt, met als spilfiguur het koningspaar). Ja, waarom ook niet? Dit komt immers ten goede aan de nationale samenhang en samenhangigheid van een volk met een eigen verleden en een eigen historische achtergrond (en het is misschien ook al goed voor de inburgering van allochtonen en asielzoekers). Het zij hun dan ook van ganser harte gegund! Maar het is en blijft toch een *mythe*, overigens mede gelet op anderzijds (in ieder land) de vele duizenden die destijds ergens "fout" geweest zijn, en waarover liefst niet meer gepraat wordt, ... tenzij sporadisch wanneer het past in een of ander politiek kraam. In "Les noces" schrijft Albert Camus: "Hoe arm zijn toch zij die behoefte hebben aan mythen! Hier dienen de goden dan als rustplaats of als richtpunt. De goden die overdag in al hun schittering heersen en die 's nachts weer sterven". Ja, spijs enerzijds het indrukwekkend aantal repressiedossiers (doorgaans zonder verder gevolg) en anderzijds de talrijke "weerstanders-van-het-laatste-uur" na de bevrijding, ging het uiteindelijk *in beide kampen* slechts om een *minderheid*, ... die dan wel veelal zijn stempel heeft gedrukt op het *geheel* van de bevolking en dus ook op de geschiedenis van dit land.

Doch vanzelfsprekend mag deze kroniek niet worden afgesloten zonder even te blijven stilstaan bij deze "zwijgende meerderheid" van toen. Uiteraard is het hier dan niet de bedoeling om dit verhaal eindeloos te gaan rekken (het einde ervan is nu wel in zicht!), want het ligt zeker niet aan de auteur dat er aan die relatief korte episode uit onze geschiedenis zoveel verschillende en uiteenlopende aspecten verbonden zijn. En het is intussen al voldoende gebleken dat de aandachtige lezer deze vervolgsérie geboeid en met belangstelling blijft volgen. Er zijn trouwens *zodanig veel specifieke* aspecten dat deze kroniek nooit zal kunnen aanspraak maken op volledigheid, wat overigens van meet af aan ook nooit de bedoeling geweest is. Maar de historische waarheid heeft zijn rechten, en daarin moet *in de mate van het mogelijke* nagenoeg *iedereen* worden opgenomen, ook zij die slechts een *figurantenrol* gespeeld hebben. Een groots opgezet toneelstuk kan men zich immers bezwaarlijk voorstellen zonder, op de achtergrond, de vele figuranten, die in de oudheid bij het Griekse "koor" een bepaalde en niet te miskennen rol vervulden. Die naamloze figuranten met hun gemopper en achtergrondrumoer vervulden reeds een rol in de jaren *dertig*, in de aanloop tot een gigantisch drama, met hier bij ons, vooral in Antwerpen, antisemitisme en Jodenhaat, een uitermate "geschikte" voedingsbodem voor wat hierna zou volgen! Nu dit weer de kop opsteekt, is het niet slecht hier even op te wijzen. In die enorme "grijze" schemerzone was er also een "silent majority" die - gekneld tussen "wit" en "zwart", tussen verzet en collaboratie - noodgedwongen een *afwachtende* houding poogde aan te nemen, opgeslorpt door de dagelijkse strijd om het naakte bestaan. We hadden het hier reeds af en toe over de moeder aan de haard, de zorgzame huisvrouw die voortdurend in de weer was voor haar gezin, met daarnaast de brave huisvader die schermde voor zijn broodwinning ten einde de eindjes aan elkaar te kunnen knopen. We hadden het hier inderdaad reeds menigmaal, rechtstreeks of veelal onrechtstreeks, over bepaalde elementen en groepen binnen die zwijgende meerderheid, maar in dit hoofdstuk mogen zij nu eens *expliciet* aan bod komen, zij het dan op een veeleer *selectieve* manier, want dit zou ons anders in het bestek van deze kroniek te ver kunnen

leiden.

Doch die "silent majority" - hoe "afwachtend" ook - werd dan toch bijna dagelijks op een of andere manier geconfronteerd met het nazi-regime, zij het doorgaans slechts in "les choses de la vie". Zoals de cynische Philip Kerr aanstipt in "The Lady from Zagreb": "De nazi's waren zoiets *als syfilis*. Hen negeren in de hoop dat het vanzelf overgaat, was geen realistische optie. Nochtans hadden reeds een heel stel behoorlijk slimme mensen dat wél gedacht, onder wie Chamberlain en Daladier!".

"Mitläufer" en meelopers

Om niet in herhaling te vallen, beperken we ons tot een "selectie" van bepaalde maatschappelijke groepen of geledingen die in deze vervolgserie nog niet of nauwelijks ter sprake kwamen, maar die we niet zo maar in de "vergeetput" mogen duwen. Vooreerst gaat het om de enorm grote groep van "meelopers", de overgrote *meerderheid* van de bevolking, waarbij we duidelijk een *onderscheid* moeten maken tussen "actieve" en "passieve" meelopers. In Duitsland echter waren "Mitläufer" (aldaar een officiële *juridische* term) vrijwel allen wel degelijk *actieve* meelopers van het naziregime, vaak ook partijlid, maar na de oorlog en het daaropvolgend denazificatieproces (of althans de *poging* hiertoe) werd hun dossier (voor zover er al een dossier was) veelal "geseponneerd", en kwam er dus geen strafvervolgning. Kanselier Adenauer verklaarde nogal sarcastisch dat men bezwaarlijk mocht verwachten dat heel de bevolking zou verdwijnen achter de tralies ("Man schüttet kein schmutziges Wasser weg, solange man kein sauberes hat!") (1). Zo kon het gebeuren dat de secretaresse van Hitler (als naaste medewerkster toch wel "ergens" medeplichtig aan het tot stand komen van alle moorddadige beslissingen, en hem in Berlijn fanatiek trouw gebleven tot bij "der Untergang" in de Führerbunker!) volledig vrijuit kon gaan ... want *nur eine Mitläuferin!* Evenals Hans Filbinger, een "controversiële" figuur, CDU "Landespresident" van Baden-Württemberg doch tijdens de oorlog (tot de allerlaatste dagen!) voorzitter van een erg ijverige krijgsraad die Duitse militairen hard heeft aangepakt wegens "ontoelaatbare" of "defaitistische" handelingen of uitspraken. Uiteraard waren veroordeelden (voor zover niet terechtgesteld) en hun nabestaanden nadien niet zo gelukkig met deze "Landespresident" ! Zijn onthutsende maar ook typische verontschuldiging: "Was *damals* rechtens war, kann *heute* nicht Unrecht sein!") (2). *Errare humanum est* ?

"Beihilfe" bij oorlogsmisdaden viel ook al buiten strafvervolgning (jurisprudentie is hierin recent "geëvolueerd", *ziemlich zu spät*, maar nog net op tijd om *negentigjarige* ex-SS-ers toch ook eens aan de beurt te laten komen!). De (nooit verontruste) Kabinetschef van Bondskanselier Adenauer was de antisemiet en "wetgevende" Jodenvervolger Hans Globke! Voor die erg *pragmatische* houding van Adenauer viel er misschien wel iets te zeggen, maar anderzijds had dit wel tot gevolg dat van een diepgaande denazificatie en "Aufarbeitung" weinig in huis is gekomen, met alle gevolgen van dien, tot vandaag. Tja, wààr lag de "gulden middenweg"? In het "schmutziges Wasser"?

Over Konrad Adenauer (Kanselier 1949-1963) is nog niet het laatste woord gezegd. Hij was een "bochtenwinger" die zich behendig plooidde naar de omstandigheden, een gladjanus, "a man for all seasons", de enige politicus die in dat naoorlogs Duits adderkluwen een enigszins aanvaardbare uitweg wist te vinden, zowel nationaal als internationaal (op 25 maart 2017 kwam hij op TV nog eens in beeld bij de herdenking van het Verdrag van Rome tot oprichting van de EEG in 1957). Een Duitse collega bestempelde hem als volgt : "Wenn man nachliest, was er gesagt hat, kann man sich nicht recht erklären, weshalb er so viel Begeisterung ausgelöst hat. Er war ja kein Hitler, aber genau wie damals der Führer zoh er die Zuhörer eher *durch sein Auftreten* in Bann" (3). Bij die sluwe vos gold voorzeker het gezegde "Let op mijn woorden maar niet op mijn daden!". Niettemin is "der Alte" ongetwijfeld dé grote historische staatsman van de Duitse naoorlogse geschiedenis. Tijdens mijn legerdienst in Duitsland hoorde ik enkel over hem spreken in lovende en erkentelijke bewoordingen. Duidelijk een bruggenbouwer in moeilijke tijden ! *Honni soit qui mal y pense* ...

Een bosprocureur ?

Bijzonder vervelend voor de Duitse justitie is (tot vandaag!) de nefaste rol die rechter Hans Hofmeyer (destijds "Oberstabsrichter *im NS-Militärgericht*!") in 1963 gespeeld heeft als voorzitter in het eerste Auschwitz-proces in Frankfurt. De openbare aanklager **Fritz Bauer** (toen nog een uniek geval :

een jood! – in 2014 de hoofdfiguur in de film “Im Labyrinth des Schweigens”) wou die massamoord laten beschouwen als “ein arbeitsteilig organisiertes Massenverbrechen” (één massale, via taakverdeling georganiseerde misdaad). Maar hij werd hierin niet gevolgd. “Deshalb erzählte das Verfahren nur die halbe Wahrheit. Denn Kriegsverbrechen können aus vielerlei Gründen auffällig schwanken, und bis zum hieb- und stichfesten Beweis ist es meist ein weiter Weg!” (4). En Voorzitter Hofmeyer “zerlegte den industriell organisierten Massenmord in Einzelteile” (in afzonderlijke onderdelen). Gisela Friedrichsen merkt hierbij op (“Der Spiegel”, 18.7.2015): “So wurde deren Unrechtsgehalt oftmals wegdefiniert. Wem keine konkrete Tat (etwa Tötung) nachzuweisen war, verschwand aus dem Blickfeld. Das war Absicht. Der Massenmord an den Juden wurde deshalb nicht mehr ernsthaft verfolgt!” (5). Dit had als gevolg dat van de (in opeenvolgende “shifts”) ruim 6.500 SS-ers van KZ Auschwitz (vrijwel allemaal kampbeulen en sadisten) er slechts 49 werden veroordeeld, vaak met een belachelijk lage straf, voor elke moord gemiddeld enkele minuten celstraf, blijkbaar – althans in de Duitse rechtspraak – de “prijs” van een mensenleven bij massamoord. Is “belachelijk” het juiste woord? Een Duitse collega zuchtte “Ach ja, wie hoch ist der Preis eines Menschenlebens? Es gibt doch nichts wertvolleres als ein Menschenleben?”. Maar dit heeft als gevolg dat – met alle respect voor de slachtoffers en hun nabestaanden – de Duitse justitie nu ruim 70 jaar later zit opgezadeld met een ogenschijnlijk al even belachelijke (doch niet langer te ontwijken!) strafvervolgning tegen hoogbejaarde SS-ers, waarvan sommigen naar eigen zeggen “eher Zuschauer am Rande” waren. In 2015 wou een rechter toegeven “man kann den Vernichtungsapparat nicht nur mit Leute betreiben, die ihren Sadismus ausleben wollen”. Dit was dus enkel mogelijk door schuldige medeplichtigheid van *Mitläufer*. Op de foto van SS-er Oskar Gröning (94!) bij zijn proces in 2015 (aangeklaagd wegens “Beihilfe zum Mord an 300.000 Menschen”!), staat op dat gepijnigd en verwrongen gezicht duidelijk tevens heel de tragiek af te lezen van een belaagde Duitse Vrouwe Justitia die, vanuit een ver en toch nabij verleden, nog steeds koude rillingen over de rug krijgt. In de pers had men het schamper over “Justitia zittert weiter!”. *Über allen Gipfeln gibt's Ruhe?*

Vanzelfsprekend lag de *diepere* oorzaak van deze totaal verkeerde aanpak bij hen die deze ex-nazi-rechter hadden aangesteld als voorzitter in dit uitermate “delicaat” en meteen politiek erg geladen en bijgevolg “historisch” proces. Een eerder voorgedragen kandidaat leek “bevooroordeeld” te zijn ... omdat hij destijds geleden had onder het naziregime! Dit lijkt te wijzen op een *complot* van ex-nazi's, met als doel via een “salami tactiek” het naziverleden te kunnen opdelen in losse flodders, waarbij telkens een *individuele* misdadiger van *gemeen recht* zou terechtstaan ... en niet (via *criminelen*) een misdadige Nazi-Staat, als Staat de *wettige* opvolger van de Weimar republiek...en de onbehaaglijke voorganger van de Bondsrepubliek, en dat beseften de Duitsers maar al te goed! Een *continuïteit* van de Staat (en niet zo maar een jammerlijk “tussendoortje” of een “politiek bedrijfsongeval”), die uiteraard bij geen enkele daarin betrokken natie prettig aanvoelt (want “de Staat” ...dat zijn toch “wij allen?”). Zoals overigens ook de Fransen met hun “Etat Français”, het al te “gewillig” Vichy-regime, en dit vrij analoog met het *individueel* proces Pétain in 1945, met bijna voorspelbaar veel later nog het beschamend proces Papon, eigenlijk een proces tegen heel het toenmalig *Staatsapparaat*! En in Bonn (en ook in Parijs) heeft toen niemand dit willen begrijpen ... en nog *tijdig ingrijpen*. Bijzonder onthullend is ook het feit dat die voorzitter in de Duitse pers werd bewierookt om de “voorbeeldige” manier waarop hij het proces wist te leiden. Dat werpt tevens een verbijsterend licht op een *publieke opinie* waarvan die “objectieve” pers uiteraard gewoon een weerklank was. Een “doordenkertje” van formaat! Opvallend is ook dat het historisch “geallieerd” proces in Nürnberg (1946) door de Duitse justitie *als precedent niet* in overweging werd genomen, ook al had het qua concrete vervolging van oorlogsmisdaden de bakens zeer grondig en expliciet verzet! Duidelijk een juridische knoeiboel!

Wat betreft die “Mitläufer” zag een voormalige *Verwaltungsbeamter* “ihr Leben als ein Versehen, das Versehen der Mitläufer fast gegen ihren Willen; kauft man ihr diese emotionale Abhängigkeit ab, bestand meistens keine Neigung, weitere gefährliche Taten zu begehen”. En ontnuchterend voegde hij hieraan toe: “Aber im Fall der alten braune Ratten haben sich bezüglich einer *Wiederholungstat* die inneren und äusseren Bedingungen *nicht wesentlich* geändert. Im Gegenteil, man vermutet noch immer eine *Unterstützerszene* für rechtsradikale Verbrechen. Es ist deshalb noch immer offen, wer und wo die Helfer des mordenden Netzwerks geblieben sind” (6). Inderdaad een ontnuchterende vaststelling die, gelet op de huidige politieke toestand in Duitsland, nu meer dan een halve eeuw

later blijkbaar nog steeds actueel gebleven is. Weliswaar zijn "die alte braune Ratten" intussen allang van het toneel verdwenen ... maar niet het gif van hun politieke nalatenschap ! Het verband én de tegenstelling tussen onze democratische instellingen en actieve meelopers doet wel denken aan de wijze woorden van de Duitse auteur Kurt Tucholsky (1890-1935) : "Hat einen Goldklumpen in der Hand, und sich nach Pfennigen gebückt. Hat Dummheiten gemacht, hat zwar nicht verraten, aber betrogen und hat nicht verstanden" (7). *Il n'y a que la vérité qui blesse* ... Vandaar dan ook veelal het onvermogen - ook bij ons - van al wie destijds ergens "fout" geweest is, om in alle eer en geweten het *eigen* verleden onder ogen te willen en durven zien.

De historische last van een natie

Hierin ziet historicus Prof. Andreas Rödder "das deutsche *Paradox* und die *historische Last einer Nation*, die sich im 20. Jahrhundert zweimal ruiniert hat, das schlimmste Menschheitsverbrechen begangen hat, dafür mit Gebietsverlusten und der deutschen Teilung bestraft wurde - und am Ende doch wieder als die stärkste Macht in Europa dasteht!" (8). Indien die naoorlogse brokkenmakers ooit beseft hadden dat Duitsland nog een vooraanstaande rol zou kunnen spelen in Europa, dan hadden zij de opruiming van al die nazi rotzooi wellicht anders en beter aangepakt. Wie weet ?

Vanzelfsprekend wacht die "rolator oudjes" nog slechts een symbolische "straf". Het gaat hier trouwens enkel nog om het *uiteindelijk teruggrijpen* naar zeer hoogstaande zinnebeelden en *rechtsbeginselen* die helaas al te lang waren weggestopt tussen de mottenbollen. *Too little and too late* ? Voor slachtoffers en hun nabestaanden gaat het thans enkel nog om ultieme *gerechtigheid*, een eigen en *persoonlijke* voldoening, beter uiterst laat dan nooit! En voor historici betekent dit wel een allerlaatste aanvulling van het *totaalbeeld* dat zij kunnen krijgen van de toenmalige SS-Staat, een *uitzonderlijk* en nog steeds haast onvoorstelbaar fenomeen in de wereldgeschiedenis!

Voor de "**negationisten**" is dit de beslissende *en definitieve* ontkenning van hun eigen ontkenning! Dat is wel nodig, vermits de Britse negationist David Irving het aandurfde om in 1996 een proces aan te spannen tegen historica Prof. **Deborah Lipstadt** (USA) omdat ze in "Denying the Holocaust" hem had omschreven als "Hitler adept" en als "een gevaarlijke revisionist die historische feiten verdraait zodat ze passen bij zijn ideologisch gedachtegoed". Hij was wel zo sluw om haar aan te klagen in *Groot-Brittannië*, omdat in de USA het principe geldt van "Public figure defence", wat betekent dat een publieke figuur niet voor smaad kan vervolgd worden, tenzij kwaadaardig opzet aanwijsbaar is. In het Hooggerechtshof in Londen heeft zij in 2000 dat proces glansrijk gewonnen, doch slechts na jarenlange strijd om te bewijzen dat haar geen schuld trof! Gelukkig hebben wij in België sedert 1995 een wet die negationisme verbiedt en strafbaar stelt. Want aan alles zijn er *grenzen*, ... ook aan de constitutionele vrijheid van meningsuiting (en van vergadering!). *Ogenscheinlijk* lijkt dit een kluifje voor juristen, maar voor Lipstadt ging het (als historica) *ten gronde* om de vraag of je al dan niet een overlevende van de Holocaust (of nabestaanden) "nog recht in de ogen kan zien". Maar het is toch erg dat een historicus zich *uit zelfbehoud* moet ontpoppen tot een gewiekste jurist, ook al ben je als buitenlander niet goed thuis in Angelsaksisch recht. En soms tot een onvermoeibare speurder in een "cold case", een onoplosbare rechtszaak, zoals in de zaak Lahaut. Misschien is er voor historici een nieuwe studierichting in rechtspraak en criminologie ? Nog een andere Britse negationist heeft van zich laten horen, Mgr. Richard Williamson, een "lefevrst" (afvallige traditionalist, aanhanger van Mgr. Lefèvre) wiens excommunicatie (1988) in 2009 door paus Benedictus XVI werd opgeheven, wat toen nogal wat ophef veroorzaakte! Ja, ook het Vaticaan heeft het hiermee erg moeilijk, wat niet hoeft te verbazen vermits er na 1945 via kloosters een "lifeline" was voor gezochte oorlogsmisdadigers. En de tragische KZ-overlevende en auteur Primo Levi deed terecht opmerken "Those who deny Auschwitz, would be ready to *remake* it". "Slechts een voetnoot in de geschiedenis", dixit vader Le Pen.

Die *Mitläufer* waren dus doorgaans *geen directe* misdadigers, ook al scheelde het soms niet veel, maar ze waren wel gewillige dienaars van een misdadig regime (vooral de *Schreibtischmörder!*). Maar meelopers *bij ons* waren veelal zelfs *niet eens collaborateurs*, heel zeker niet de "passieve" meelopers. Vooreerst behoorde onvermijdelijk hiertoe de *overheidssector*, want al wie werkte in overheidsdienst, werkte *automatisch* ook op een of andere manier *voor de bezetter*. Doch dit gold ook voor een groot deel van de *privésector*, waar arbeiders en bedienden werden ingeschakeld in

de Duitse oorlogsinspanning. Het ging hier niet alleen over de al dan niet verplichte tewerkstelling in Duitsland, maar ook over hen die nog in België mochten of moesten werken, zoals bij "Pit en staake", bij het bouwen van de Atlantikwall, of op de scheepswerf van Beliard, of de mannen en vrouwen via de "Arbeitseinsatz" opgeëist als hulppersoneel voor de plaatselijke bezettingstroepen (en waarvan wij hierna een *groepsfoto uit Oostende* anno 1943 afdrukken, waarbij je op al die gezichten nogal wat "gemengde gevoelens" kunt aflezen!). Ja, "meelopen" was *bij ons* iets totaal anders.

Om dus elk misverstand te vermijden: "Mittläufer" en "meelopers" zijn *ogenschijnlijk* aanverwante vlaggen die echter volstrekt *niet dezelfde* lading dekken! "Mittläufer" in Duitsland waren doorgaans (moreel en soms ook juridisch) "schuldig" of dan toch "medeschuldig", terwijl "meelopers" hier bij ons mochten beschouwd worden als zijnde min of meer "onschuldig", althans toch in de overgrote meerderheid van de gevallen. Uitzonderingen bevestigen de regel! Het is overigens goed om weten dat de *Duitse* justitie onderscheid maakt tussen vier categorieën van oorlogsmisdadigers:

- "Hauptschuldige": vooral zij die in 1946 werden veroordeeld in Nürnberg
- "Belastete" (1,3 % van alle "verdachten"): naaste medewerkers van de "Hauptschuldige", zelden of niet veroordeeld, en dan nog meestal "milde" straffen
- "Minderbelastete": ondergeschikte medewerkers, doorgaans geen strafvervolgning
- "Mittläufer": meelopers en handlangers, geen strafvervolgning ... maar ver van onschuldig!

Het is ook goed om weten dat *Generalstaatsanwalt* Fritz Bauer als mikpunt van talloze dreigbrieven niet populair was. Hij zei sarcastisch: "Wenn ich mein Büro verlasse, finde ich mich im feindlichen Ausland!" (zodra ik mijn kantoor verlaat, ben ik in vijandig buitenland). Intussen is deze "Aufklärer des Grauens" een hoogstaande historische figuur geworden, één van die zeldzame "good Germans" (samen met von Stauffenberg e.a.), ... maar dan wel *een halve eeuw* na zijn overlijden, wat al genoeg zegt over die moeizame "Aufarbeitung"! Hij is nu al goed voor drie(!) Duitse films die aspecten van zijn opvallende loopbaan nader toelichten (wellicht nooit zal, waar dan ook, het lot iets dergelijks nog toebedelen aan een openbare aanklager!). Of hoe ook *een magistraat* als een nationale held de geschiedenis kan ingaan ... indien hij zelfs in uiterst moeilijke omstandigheden en voorwaarden zich halsstarrig vasthoudt aan de grondbeginselen van *een rechtsstaat*. Maar een rechter moest toch toegeven dat "stets begann es damit, dass sich jemand *von aussen* einmischte und nicht abwimmeln liess, und am Ende zeigte sich, dass die Oberschicht beim Vertuschen *behilflich* war" (9).

En helemaal goed om weten: Terwijl ex-leden van de SS (sinds 1946 officieel en strafrechtelijk een *misdadige* organisatie, dus *niet* behorend tot de Wehrmacht) genoten van *een legerpensioen*, werd aan *weduwen* van officieren van het complot tegen Hitler een militair pensioen (of welk pensioen dan ook) ontzegd, waardoor zij veelal leefden in armoede. Overigens had de "Volksrechtbank" niet alleen hun man ter dood veroordeeld maar ook al hun bezittingen "beschlagnahm". Dankzij Fritz Bauer kwam ten slotte in die schandalige toestand verandering via een proces tegen majoor Remer (op 20.7.1944 in Berlijn onderdrukker van de staatsgreep), die zich keerde tegen elke tegemoetkoming voor "Landesverräter" *en hun nabestaanden*. Hét argument van Bauer: "Ein Unrechtsstaat wie das "Dritte Reich" war nicht hochverrättsfähig!" (tegen zo'n *onrechtstaat* kon men geen hoogverraad plegen!). In dat proces viel "ein Richterspruch der bekräftigte dass diese Widerstandskämpfer *damals das Richtige* getan haben" (een vonnis dat bevestigde dat deze verzetslieden destijds juist hadden gehandeld). Voor Bondsprezident Theodor Heuss werden die "landverraders" *nu plots* "helden", die "durch das Blut die Scham weggewischt haben, in die Hitler uns Deutsche gezwungen hat" (10). Voor die "herontdekte" helden is er nu jaarlijks op 20 juli een herdenking in Berlijn, in het beruchte "Bendlerblock". Alleen al hiervoor verdient Fritz Bauer het predicaat "historische figuur"!

Met dit proces werd geschiedenis geschreven (zoals ook met het Auschwitz-proces). "Vorwürfe wie Landesverrat kenne man seitdem nur aus Geschichtsbüchern". Met toch nog een uitzondering op 30.07.2015, toen de *Generalbundesanwalt* de ondoordachte stap zette naar "Ermittlungen wegen Landesverrats" tegen een (plots beruchte) blog "Netzpolitik.org". Na een storm van protest werd hij door de regering teruggefloten, met vervroegde pensionering (waarin hij, na de Sylvesternacht van 31.12.2015, gezelschap kreeg van de hoofdpolitiecommissaris van Keulen, maar dan om heel

andere redenen). Fritz Bauer heeft meer dan één steen in die nazi kikkerpoel geworpen, en de kringen die dit veroorzaakte, vooral bij politieke gevangenen en verzetslieden, waren merkbaar *tot in Oostende* ! **Vandaar dat dit een vermelding waard is in ons lokaal gebeuren.** Voor (al dan niet *wereldvreemde*) rechters, magistraten, advocaten en juristen is hij een lichtend voorbeeld geworden. In een Harry Potter verhaal schrijft J.K. Rowling "Mikt u op een carrière in de Magische Advocatuur, juffrouw Griffel? – Nee, ik hoop alleen een beetje goed te doen in deze wereld!". Maar is dat niet ons aller plicht op deze aardbol? In zijn goed doordachte studie "Een oceaan van betekenisloosheid" (2016) stipt M. Wagemans, de auteur van het baanbrekend "Voor de Verandering" (1987) terecht aan dat "ons rechtssysteem dient *als slot* op de deur van *onbeweeglijkheid*". Ook al een "doordenkertje" ?

Reeds in 1945, onmiddellijk na het beëindigen van de vijandelijkheden, bleken de geallieerden zich goed bewust te zijn van de noodzaak van "heropvoeding" van het Duitse volk. Ze kozen hierbij voor een beleid van *confrontatie*, d.i. de Duitsers pijnlijk confronteren met hun eigen *persoonlijke* schuld. Ter illustratie de hierna afgedrukte affiche "Diese Schandtaten: Eure Schuld !", met onder die erg striemende beschuldiging een aantal weerzinwekkende KZ-horrorfoto's, met "ter verduidelijking": "Ihr habt ruhig zugesehen und es stillschweigend geduldet" (jullie hebben rustig toegekeken en het stilzwijgend geduld), eigenlijk dé *definitie* van "Mittläufer". Psychologisch ongetwijfeld vakkundig samengesteld. Maar was dit pijnlijk? En was dit wel een confrontatie?? Zeer twijfelachtig! Zelfs na een gedwongen rondleiding van de inwoners van Weimar in KZ Buchenwald! Een Duitse collega zei: "Verdrängung und Schuldzuweisungen nach der Katastrophe waren *überlebensnotwendig*. Genauso notwendig möchte sein, diesen Status mal zu beenden und auf pathologische Identitätsstiftungen zu verzichten. Aber mir hat die Hoffnung verlassen, dass sich an der Schieflage unserer Gesellschaft so bald etwas ändern möchte. Diejenigen, denen man auf den Zahn fühlen wollte, würden die Mahnung *nicht lesen oder gar verspotten!*" (11). Voorzeker is die analyse eveneens toepasselijk op zij die hier bij ons "fout" waren geweest. Want ook hier werd de confrontatie met zichzelf duidelijk uit de weg gegaan, om al vlug plaats te maken voor verdringing en voor schuldtoewijzing aan anderen. Een vervolgserie zoals deze hier in "De Plate" zouden zij zeker niet hebben willen lezen of misprijzend hebben opzij gelegd, allicht onder het mom van "kunnen ze niet over iets anders schrijven?", ...terwijl anderzijds belangstellende lezers blijkbaar geboeid deze serie blijven volgen. En in Duitsland waren die "anderen" vanzelfsprekend enkel en uitsluitend de fanatieke nazi's, daders van al die gruwelijke oorlogsmisdaden, ach ja de idioten die Duitsland in het verderf hadden gestort !

Helaas geen voetnoot in de geschiedenis maar barre werkelijkheid : *daarnaast* waren er (althans voor de geallieerden) ook nog "good Germans", de na 1945 teruggekeerde *Exildeutschen* evenals weer opgedoken *Untergetauchter*, waaronder (tot ieders verrassing!) ook nog Joden. Zij waren alles kwijt, al hun bezit en goederen "beschlagnahmte" en afgepakt, ja zelfs hun Duitse nationaliteit, vaak ook vervreemd van achtergebleven vrouw en kinderen, familie en vrienden. Magistraten, leraars en ambtenaren, na 1933 afgezet uit hun ambt en nu allengs weerom *eingegliedert*, moesten jarenlang een procedureslag voeren voor "Entschädigung" wegens langdurige loonderving en broodroof. Ook zelfstandigen en vrije beroepen poogden bij hun terugkeer in een verwoest land opnieuw een eigen zaak of praktijk op te bouwen. Maar zij kwamen allen terecht in een vijandig leef- en werkmilieu, nog steeds overheerst door "medeburgers" met een naziverleden. Wel wist iemand als Willy Brandt nog op te klimmen tot Bondskanselier, maar veelal was hun leven voorbij ... "und der Rest ist Schweigen". Hoe dan ook, zij bleven "landverraders" en "overlopers". De *Mittläufer* dreven "am Stammtisch" de spot met de zogenaamde *überläufer* en *Drückeberger* ("wegkruipers"). Tja, kon het nog gekker ?

Een nogal berustende magistraat zei hierover: "Eigentlich gab es nur die Frage: WIE kann jemand mit Exil-Vergangenheit ein Amt wieder übernehmen?... Und WIE kann ein ehemaliger Nazi im Amt bleiben ? Im Umgang mit der Nazi Geschichte hat sich wenig geändert. Denn es gab keine Schwarz-Weiss Bilder von Gut und Böse. Nur voller Grau. Aus einer Diktatur kommt kaum einer heil heraus. Die Aufarbeitung wurde nie hinterfragt und sie hat sich nicht weiterentwickelt. Und inzwischen ist der Kampf gegen Faschismus und Neo-Nazis leider noch immer nicht vorbei." (12). Elisabeth Marain ziet het in haar sleutelroman "Waskowsky" (1992) zo: "We lopen schimmen achterna, schimmen uit het onvoltooid verleden en schimmen uit de voltooide toekomst. Je wordt ingehaald door het verleden waarvoor je op de vlucht sloeg. Je wordt niet eens ingehaald, want het zit in je".

Actieve en passieve meelopers

"Actieve" meelopers waren zij die, bewust en vrijwillig, *feitelijk* "hand- en spandiensten" verleenden aan de bezetter, zij het meestal op een vrij "onschuldige" manier, zodanig zelfs dat zij (zoals vooral in de *culturele* sector) zich soms niet eens ervan bewust waren dat zij ergens "fout" waren. Dit was dan de *kleine garnaal* die na de bevrijding - bij gebrek aan tijdig ontsnapte *haaien* - vaak kop van jut was voor jarenlang opgekropte volkswoede! De enige actieve meelopers die zeker collaborateurs waren, zijn zij die konden beschuldigd worden van *economische collaboratie* (de *enige* vorm van collaboratie die voor de nazi's van *doorslaggevend* belang was, want al de rest was enkel goed voor propaganda en uiterlijk vertoon). Die oorlogsprofiteurs kan men dan bezwaarlijk nog "meelopers" noemen! Maar vreemd genoeg (of niet zo vreemd?) is dit de *enige* vorm van collaboratie die bij de repressie quasi ongemoeid werd gelaten. "Le coeur a ses raisons que la raison ignore", zei Pascal, en hij ontdekte dat al in de "verlichte pruijken tijd". Nochtans is en blijft die economische collaboratie een zorgwekkend verschijnsel. Volgens R. Paxton in *Anatomy of fascism*, gaat het om "the relations of accommodation, foot dragging and mutual advantage that bound the business community to fascist regimes", vermits "capitalism and fascism made practical bedfellows!". Dit "zakelijk aanpappen met" was dus *ver van onschuldig*! Dat opvallend uitblijven van strafvervolging was eigenlijk een typische vorm van de oude klassenjustitie,... wat men in Frankrijk bestempelt als "La vitesse de la justice? C'est deux justices!", met ook *nu nog* tergend langzaam onderzoek in grootschalige fraudezaken, doorgaans uitlopend op "verjaring",... terwijl wanneer het gaat om de kleine man "het gerecht zijn beloop moet hebben". In Frankrijk blijkt dat zelfs nog een heet thema te zijn in de aanloop naar de presidentsverkiezing!

Wat betreft de *passieve* meelopers, klinkt de term "meeloper" bij nadere beschouwing nogal oneerbiedig en in zekere zin ook niet helemaal terecht. Maar *hoe* moet je hen dan noemen? Laten wij het dan maar zo stellen dat zij, *hoe dan ook*, gewoon hebben "meegelopen" in de opgelegde tredmolen van het naziregime. Dat "meelopen" was trouwens vaak slechts "een doen alsof" en zelfs een verdoken vorm van wat men nu zou kunnen noemen "burgerlijke ongehoorzaamheid". Want de *grens* tussen gewoon "meelopen" en onderduims "het plegen van verzet" was hier dan ook dikwijls flinterdun, een configuratie die achteraf voor de historicus de taak zeker niet vergemakkelijkt!

Mijn schoonvader was controleur bij het Ministerie van Economische Zaken, wat zich gemakkelijk leende voor "actief meelopen". Maar door *evenwichtsoefeningen* in alle mogelijke toestanden en omstandigheden wist hij zodanig "de kool en de geit te sparen" dat hij (toch uitzonderlijk voor een controleur!) in alle beroepsmiddelen vrij geliefd was ... zonder *zelf* tegen de lamp te lopen bij zijn opdrachtgevers en/of bij de bezetter. Hij beseftte wel dat hij een gevaarlijk spel speelde, maar hij wist ook maar al te goed dat iedereen er alle belang bij had om te zwijgen als een graf. Hij was gekend tot in Oost-Vlaanderen omdat hij er soms een zieke collega moest vervangen, en daar merkte men al meteen het verschil inzake controle! Tegenover wat werd "gecamoufleerd", zag hij al wat er op die manier *niet naar Duitsland* werd weggesleept. Een vorm van lijdzaam en stilzwijgend verzet tegen de bezetter. Hij had nadien nooit last van repressie of epuratie, en dat was voor hem al ruim voldoende ... want als controleur mocht je na de bevrijding geen decoraties verwachten! Ambtenaren maken *onopgemerkt* en zeer concreet soms wel eens een stukje vaderlandse geschiedenis. *But who cares?*

Maar een totaal ander parcours volgde zijn broer, de laatste maanden van de bezetting in Oostende schepen voor Onderwijs en Cultuur, te goeder trouw ongetwijfeld beziel met de beste bedoelingen, doch niettemin geïnterneerd in Sint-Kruis. De weg naar de hel is nogal vaak geplaveid met de beste voornemens! Twee antipoden: enerzijds de ambtenaar, zakelijk en bedachtzaam, en anderzijds "de bevlogen acteur en regisseur", één en al *Sturm und Drang*! Tot mijn verbazing stelde ik vast - toen ik veel later in dienst kwam bij het Ministerie van Landbouw - dat hier in de buitendiensten de herinnering aan deze "populaire" controleur nog steeds voortleefde. Overal waar ik kwam, ging in dat nochtans gesloten boerenmilieu de deur wijd open voor "de schoonzeune van Foensje" (Alfons). Hij stond bekend als "een edelmoedige figuur", onzelfzuchtig en meegaande met de bevolking ... en heel zeker niet met de bezetter. Hoe hij dat vier jaar lang heeft kunnen klaarspelen, is een raadsel! Maar het bewijst dat je, *zelfs vanuit een officiële functie, niet noodzakelijk* een "actieve" meeloper hoefde te worden. Het was voorzeker niet gemakkelijk, maar moeilijk gaat ook! Kurt Tucholsky

omschreef dit als volgt: "Nicht ist schwerer und nichts erfordert mehr Charakter, als sich *in offenem Gegensatz* zu seiner Zeit zu befinden... und *trotzdem* laut zu sagen NEIN !!" (13)

" Excès de zèle "

Anderzijds woonde enkele huizen verder zijn collega J.B. die bij controles nooit iets door de vingers zag maar uitblonk door "excès de zèle", overdreven ijver die allicht verband hield met het feit dat hij actief lid was van de Zwarte Brigade. Elke zondagmorgen stapte hij, uitgedost in zijn fraai uniform, in de parade van de Rijkswachtkazerne naar de Wellingtonrenbaan. Na de oorlog heeft hij (jarenlang opgesloten) zijn kroostrijk gezin achtergelaten in bittere armoede. Hier tegenover het Stadhuis is er nu het druk bezochte café "Alfons". Ik ga er af en toe een pint pakken (en dat is geen reclame en het hoeft ook niet want het café is steeds overvol), en dan denk ik nog eens aan "Foensje", Alfons, die "brave soldaat Schweik" van de gehate controlediensten. Als zoon van een loods nauw verbonden met de zee, was zijn "fraai uniform" - *totaal anders* als bij J.B. - een marineblauwe blazer die hij graag aantrok wanneer hij in zijn schaarse vrije tijd met open oog rondzwierf in de haven en op de zeedijk. Ja, schipperen, loods en het aanhouden van de juiste koers, het was hem allemaal goed bekend, zowel letterlijk alsook (en vooral) figuurlijk ! *Rari nantes in gurgite vasto*, dixit Vergilius.

De *actieve* meelopers die *ver* hun boekje te buiten gingen, dus quasi collaborateurs, zaten niet alleen in de controlediensten maar ook in *bepaalde politiekorpsen*, vooral in Antwerpen en in Luik, waar agenten - weliswaar in bevolen opdracht - daadwerkelijk *medeplichtig* waren aan Jodenvervolging, terwijl anderzijds (hoe rijm je dat te saam?) *andere* agenten actief waren in de verzetsbeweging en velen onder hen daarvoor een zware prijs hebben moeten betalen (zoals bij ons commissaris Ernest Feys en verschillende collega's). Omdat deze gewillige meelopers handelden "in bevolen opdracht", namelijk vanwege de burgemeester en/of de politiecommissaris, werden zij na de bevrijding hiervoor nooit "verontrust", ...en trouwens al evenmin hun "hogere" opdrachtgevers. Duidelijk een kwalijk ruikend potje dat men liever toegedekt wilde houden ! In Frankrijk is trouwens de rol van de politie in Parijs tijdens de volksopstand in augustus 1944 nog steeds "verdacht", precies wegens (nog kort voordien!) de zeer actieve rol van *diezelfde* politie bij de Jodenvervolging. *Les rafles du Vel'd'Hiv...*

Andere al te ijverige actieve meelopers waren *priesters* en *paters* die de jongeren opriepen om aan het Oostfront te gaan strijden "voor de christelijke waarden van het Avondland" en meteen "tegen het goddeloos bolsjewisme" (alsof het nazisme al niet even goddeloos was!). De meest bekende van die "verlichte geesten" was ongetwijfeld priester Cyriel Verschaeve, die zelfs nog na de landing in Normandië zich *publiek* liet fotograferen in het gezelschap van SS- officieren! Het is en blijft een raadsel hoe de geest in die "geestelijken" op een dergelijke manier is kunnen op hol slaan! En dat terwijl overal in bezet Europa (vooral in Polen) zoveel *andere* priesters, paters en kloosterzusters de marteldood stierven in concentratie - en vernietigingskampen! De goden moeten hun getal hebben!

Actieve meelopers in de politiek

Tot slot waren er nog actieve meelopers *in de politiek* (of wat daarin nog door de bezetter gedoogd werd), nl. burgemeesters en schepenen die *tijdens de bezetting* werden benoemd. De aandachtige *Militärverwaltung* zag in hen "ahnungslose Mittelmasspolitiker, die dem Griff nach der Krone nicht widerstehen konnten, obwohl sie wussten, dass ihn dies zu einem unglücklichen Menschen machen möchte. Denn viele kamen in *immer höhere* Ämter und wurden dabei eigentlich *immer kleiner*. Ja, *less is more*, weniger ist mehr!" (14). Daar zij in een bezet land zonder regering en parlement, *de facto* en met stilzwijgende goedkeuring van de *Militärverwaltung* allengs ook over *politieke macht* beschikten, behoorden *hogere ambtenaren* toen eigenlijk *eveneens* tot die politieke klasse, te meer daar zij werden verondersteld "dem Führer entgegen zu arbeiten"... en blijk te geven van "zin voor initiatief". Dit was veeleer handelen vanuit een "buikgevoel" (of was het intuïtie?) dan vanuit een vakkundige dossierkennis. Zoals ook R. Paxton in "Anatomy of fascism" aanstipt dat "radicalization erupted from below, in initiatives taken by *underlings* frustrated by local emergencies and confident that the Führer would cover their actions". Een vergelijking met het "merkwaardig" optreden van US president Trump gaat niet op, omdat een overheersend, "buikgevoel", plus opvallend gebrek aan dossierkennis, daar *aan de top* zit en (nog) niet op het lager echelon. En er is al een wereldwijd ontstellende gifgasaanval nodig opdat nu eindelijk de schellen van de ogen zouden vallen!

Dit waren uiteraard politieke benoemingen (VNV of REX) en die "administratieve" collaboratie was dan ook feitelijk *vooral politiek* gericht. Ook zij waren of werden "ahnungslose Mittelmasspolitiker", reuzen van de middelmaat. Zelf heb ik nog zo'n prachtexemplaar gehad als chef, geschorst in 1944 en in 1950 weer "opgevist" samen met andere soortgenoten. Hij werd in de dagelijkse praktijk een "leerschool" voor al wie achteraf enig *inzicht* wou krijgen in dat nazi gedoe, overigens een leerzame *aanvulling* van wat ik bij mijn legerdienst had bijgeleerd over de *Fritzen*. Die opportunisten wisten zich behendig aan te passen aan nieuwe en andere tijden (voor hen blijkbaar een andere "Nieuwe Orde"), maar dat was slechts een laagje vernis, want zij waren onverbeterlijk en pochten zelfs (uit heimwee?) op hun onwankelbaar credo van "Ik zou het desnoods *nog eens herdoen!*". Het is dus begrijpelijk dat vaderlandslievende verenigingen zich tegenover dergelijke snaken erg wantrouwig opstelden. Die idioten bleven hardnekkig wat zij ooit waren geweest, "in hou en trouw tot ter dood".

Ook die *politieke collaboratie* blijft aldus een zorgwekkend probleem, omdat het hier gaat om hoger opgeleiden met een *voorbeeldfunctie* in de maatschappij. Een Chinees spreekwoord zegt dat de vis begint te stinken *aan de kop* en niet aan de staart. Wat je ook *nu nog* merkt als intellectuelen(?) van vreemde herkomst halsstarrig een buitenlands despotisch regime verdedigen, dat hier in Europa zijn conflicten komt "importeren", gepaard met leugens en bedreigingen. *Vanwaar* die intellectuele verdwazing? In 1933 zag psychoanalist Wilhelm Reich (leerling van Freud) een verklaring voor dat meelopen met het fascisme (met die onweerstaanbare drang naar een "sterke man")...in *seksuele* onderdrukking in de maatschappij (*onnatuurlijk* met een *tegennatuurlijke* reactie), waaraan ook *hoger opgeleiden* niet ontsnapten! Een beklemmende illustratie is de gelauwerde film "Das weisse Band" (2009) van Michael Haneke, een ijzige *ontmaskering* van een erg gesloten dorpsgemeenschap, waarin alle gevoelens, verlangens en lusten fel worden onderdrukt en zelfs ontkend, wat uitmondt in moord en doodslag. Geen prettige film om naar te kijken, maar wel veel *stof tot nadenken!* Hier bij ons is dit nu niet langer een maatschappelijk fenomeen, tenzij nog in bepaalde, zeer gesloten milieus. Al bij al blijft het toch moeilijk verklaarbaar. Wat de opkomst van despotisme betreft, doet Ian Kershaw in "Hybris" opmerken dat "one must dwell less on the Führer's eccentricities than on the role of the German public projected upon him and which he succeeded in filling until the end". Het is immers verbijsterend te moeten vaststellen, hoe een hysterische volksmenner een uitzinnige massa kan opzweepen, tot ver in het buitenland! Zelfs al is het *thans* voorspelbaar dat dit ongunstig is voor de *eigen* belangen *binnen* een wereldeconomie als *geglocaliseerd netwerk*, een gigantische *wisselwerking* tussen alom verspreide en *elkaar aanvullende* fragmenten en entiteiten, ... waaruit men zich niet zo maar kan loswringen (wat, in hun verblinding, ook de *Brexiteers* al niet gesnapt hebben!). *It's the economy, stupid!* Wij blijven dan ook met grote en bange vragen zitten omtrent werking, *in de diepte*, van onderwijs, opleiding en vorming, zelfs indien financieel goed onderbouwd en prima georganiseerd. Je kan een paard steeds naar de waterbak leiden, ... maar *zal het eruit drinken??* Dat is de kern van de problematiek van integratie en inburgering, ja zelfs tot in de tweede en derde generatie! *Errare humanum est, perseverare diabolicum ..*

Externe "neutrale" meelopers

Ten slotte nog een andere factor van betekenis, een zorgvuldig *verborgen* geschiedenis van *externe* meelopers. Wat historici nauwelijks hebben onderzocht, is de rol die "neutrale" landen in "hogere kringen" hebben gespeeld via hun concrete steun aan de oorlogsinspanning van het nazi regime. Doorgaans *reeds vanaf 1933*, en dit duidelijk omwille van grote financieel/economische belangen en voordelen. Omwille van de smeer likt de kat de kandeleer! Met het "neutrale" België al in de jaren dertig als *voorafbeelding* van de komende economische collaboratie. Want in en met het Derde Rijk viel er geld op te rapen. Veel geld. Die eenzijdige oorlogseconomie had een onverzadigbare honger naar *buitenlandse* grondstoffen en investeringen, ook al spoedig onderbouwd met roof, plundering en slavenarbeid, wat alles *nog veel lucratiever* maakte. Maar zaken zijn zaken. *Business as usual!*

Zweden en Zwitserland waren de grootste belanghebbenden, terwijl Spanje zo "neutraal" was dat het een *Division Azul* zond naar het Oostfront! Ook Zweedse vrijwilligers hebben daar hun ware *Germaanse* roeping teruggevonden. Lezers van bestsellers van Henning Mankell (Wallander) of Stieg Larsson (Millennium) zijn verrast als ze daarin Zweedse ex-Oostfronters en andere duistere nazi figuren zien opduiken. Maar het regime had ook behoefte aan "neutrale" banken, waar het

geheime rekeningen kon openen en meteen "Raubgold" en andere buit veilig kon opstapelen. Allicht werd om die reden Zwitserland niet bezet, nochtans een zeer gemakkelijke prooi, volledig omsingeld door de Duitsers. We zullen wel nooit te weten komen wat er nog allemaal uit W.O.2 verborgen blijft in Zwitserse kluizen. Wat er ook van zij, die stille *externe* meelopers waren kennelijk ver van "neutraal"! Maar neutraliteit in oorlogstijd is blijkbaar erg lonend. Tja, dat "extern meelopen" was eigenlijk een vorm van *oorlogsprofitariaat*, of niet soms? *Ja wir tanzen ein kriminal Tango, ja jedoch gerne ...*

Na 1945 voelden die "verweesd" achtergebleven neutralen zich plots sterk aangetrokken tot Uncle Sam, nochtans één van de grote overwinnaars in de strijd *tegen* het Derde Rijk. Maar neutraliteit snijdt toch *in beide* richtingen? De door de oorlog rijk geworden Zweedse industriëlen en Zwitserse bankiers deden in de USA hun blijde intocht via *Wall Street*, en Spanje werd al vlug lid van de NATO, om voorts nog een dam op te werpen tegen "het rode gevaar" en dreigende overheersing door het wereldcommunisme. Bij de neutralen groeien er altijd idealen. Steeds tot samenwerking bereid! *Money, money, it's the rich man's word!* (zong Abba, misschien niet toevallig een Zweedse groep).

"Cabaret" (1972, met Liza Minnelli), een muzikale maar ook cynische en duistere film over Berlijn in het Interbellum, illustreert akelig indringend die dunne grens tussen neutraliteit en collaboratie. Nooit is een film (en dan nog een *musical*!) zo scherp en zo diep ingegaan op die schemerzone.

1943: Oostendenaars opgeëist als hulppersoneel (verzameling Asseloos)

1946: Oostende: betoging van oorlogsweduwen en verzetsvrouwen 'verzameling Asseloos)

Uitzonderlijk: een populaire controleur (eigen verzameling)

Uitstakingen

Dit beknopt overzicht van "passief of actief meelopen" zou alleszins onvolledig zijn, indien hier niet even de aandacht zou gevestigd worden op een *zeer uitzonderlijk* fenomeen in een tijd van oorlog en bezetting: *stakingen*! Dit is veelal nog steeds ongeweten, zelfs in vakbondsmiddens, maar, hoe ongelooflijk ook, dit is echt gebeurd, zowel in Nederland (met aldaar een tragische afloop) als in België. Staking was immers uit den boze, een regelrechte daad van verzet tegen de bezetter! Maar toch zijn er toen in België stakingen geweest, uiteraard veeleer sociaal dan politiek gekleurd, doch niettemin telkens een kaakslag voor de *Militärverwaltung*, die hiertegenover wel vrij hulpeloos stond omdat het meestal ging om arbeiders in "vitale sectoren" (o.a. de steenkoolmijnen) en om "sociale verzuchtingen" (loonaanpassing, duurtetoeslag, vergoedingen, premies, ten slotte ook de verplichte tewerkstelling in Duitsland) die, alles wel beschouwd, ook in de ogen van de Duitsers als enigszins "rechtmatig" konden beschouwd worden, zeker als het "nuttig" kon zijn voor de continuïteit van de industriële oorlogsinspanning. De Gestapo zag hierin wel de hand van de clandestiene vakbonden (wat onvermijdelijk allengs ook het geval was), doch omdat wij niet (zoals in Nederland) gebukt gingen onder een *SS-Zivilverwaltung*, werden die stakingen niet zo maar brutaal neergeslagen of in de kiem gesmoord. De *Militärverwaltung* poogde dus *zowel de kool als de geit te sparen*, hierin trouwens bijgestaan door werkgevers die eveneens alle belang hadden bij "sociale vrede". Omdat alles min of meer "in der minne" kon geregeld worden, ... en van die stakingen geen gewag werd gemaakt in de collaboratiepers, werd dit toch wel zeer merkwaardig fenomeen netjes "toegedekt". "Mit dieser Position zählte die Militärverwaltung bereits zu den gemässigten, aber den SS Hardlinern war das bestimmt zu viel!". Ja, SS en Militärverwaltung, een zeer "ongemakkelijke" relatie!

"Kinderlandverschickung" ... en "De Vlag"

Zoals in iedere dictatuur hadden de nazi's vooral de *jeugd* op het oog! Niet alleen jongeren (voor het Oostfront) maar ook opgroeiende kinderen, sluw aangepakt via "Kinderlandverschickung" - K.L.V., al spottend ook "Verschinkung" genoemd (naar Schinken, Duits voor "ham"). Bij ons werd dit "K.L.V. – Kracht.Leven.Vreugde", een *humanitaire* actie voor vakantie (liefst zes maanden!) in Duitsland, met lekker en voldoende eten, ontspanning, spel en sport in een gezonde omgeving. Ja, wat wou je nog meer? Zeker in een tijd van ontbering en tekorten op alle gebied? Tussen 1941 en 1944 hebben (ook uit Oostende) ruim 15.000 Belgische kinderen mogen "genieten" van een dergelijke "vakantie",... een verkapte *voorafbeelding* van lidmaatschap in een *collaborerende* jeugdbeweging. Op die manier liet men ook kinderen reeds *vroeg "meelopen"* in het systeem. Via de BBC werden de ouders hiervoor tijdig gewaarschuwd, maar de verleiding was vanzelfsprekend zeer groot, en voor de kinderen werd het zeer rooskleurig voorgesteld. Dat aanmelding moest gebeuren "bij de Vlaamsch-Duitse Arbeidsgemeenschap" (DE VLAG) zegt op zichzelf al meer dan genoeg! *Suivez le guide!*

En wat betreft "De Vlag": Vanaf 1943 werd vanuit de harde kern van de collaboratie een genadeloze "contraterreur" ontketend, met represailles en vergeldingsacties telkens wanneer een aanslag werd gepleegd op een collaborateur (met akelige "dieptepunten" in Courcelles en in Meensel-Kiezegem). Organisatorisch was dit *volledig* in handen van het "De Vlag" - Veiligheidskorps van de beruchte Robert Verbelen (en in Wallonië van " REX - Formation B " van Léon Degrelle). De *Militärverwaltung* was hiervoor niet erg te vinden, maar deze niets ontziende doodseskaders werden de hand boven het hoofd gehouden door de SS en de SD-Sipo (hun "acties" vertoonden trouwens veel gelijkenis met SS-acties "in het Oosten"). Met het wegvallen van de Militärverwaltung in juli 1944 kregen ze nog gedurende twee maanden vrij spel. In die neerwaartse spiraal van geweld begon het land allengs weg te zakken in een vorm van burgeroorlog. Het gebeurde ter afschrikking van het verzet (doch met weinig of geen resultaat) maar het diende duidelijk vooral om al die gewillige of onwillige meelopers *verder in het gareel te doen lopen*. Ja, liever dan maar *nog wat meelopen* en intussen afwachten! En in een klein dorp als Meensel-Kiezegem leefden na de oorlog een honderdtal weeskinderen die nooit hebben geweten wat het is of betekent ouders te mogen hebben ... Wraakroepend !!

Een Duitse collega (destijds bij de "Militärverwaltung") zei over "De Vlag" (... woorden die nog steeds actueel zijn!): "Jedenfalls zeichnete der "De Vlag" Auftritt ein ernüchterndes Bild der rechtsextremen

Szene im letzten Kriegsjahr, sogar ein Lehrstück über fließende Übergänge in die Radikalität und in eine gewaltbereite Parallelwelt" (15) Of was dit een misplaatst en krampachtig heropduiken van het oude Vikingbloed? Zoals in hun dreunend en "geestdriftig" staplied: "Kerels der Noordzee, *Vikingbloed*, schaat u vereend rond *de Vlag*, 't gaat om uw Heilige Vlaamse Diet, *weert u* te koeven slag! Harop, 't is strijd, gij *nieuwe jeugd* !" (dit was *oorspronkelijk* wel een "KSA strijdlid" bij het ontstaan van de KSA in 1931, ... doch blijkbaar wel voor "hergebruik" vatbaar).

Terloops aangestipt: Vreemd genoeg, had Robert Verbelen een broer bij de Witte Brigade (en was zijn vader een royalist!). Ook vreemd is het feit dat hij (verantwoordelijk voor massamoord op een honderdtal burgers), in 1944 gevlucht naar Duitsland en vervolgens naar Oostenrijk, ... en in België bij verstek ter dood veroordeeld, nochtans nooit werd uitgeleverd, eenvoudig omdat hij de Oostenrijkse nationaliteit had verkregen! Op aandringen van nazi-jager Simon Wiesenthal verscheen hij voor een Oostenrijkse rechtbank, doch hij werd vrijgesproken omdat hij had gehandeld "in opdracht"! Na fel protest werd dit vonnis in beroep verbroken, ... doch (hoe ongelooflijk ook) de zaak kwam niet meer op de rol ! Het was toen niet alleen "grijs" maar vaak ook "vreemd"! Het onvatbaar lot kronkelde zich *in alle bochten* ! Tot in Oostenrijk ! Maar in dat jodelend Alpenland deed men dat allicht niet om een obscure Belg iets te gunnen, doch veeleer om - via een justitieel precedent - *eigen* landgenoten te vrijwaren van rechtsvervolging. Want men telt er (ja met Hitler op kop!) *relatief meer* notoire oorlogsmisdadigers dan in Duitsland, ... doch die wel - uiteraard behalve Hitler - allen plichtsgetrouw hebben gehandeld "in opdracht", dus ook de SD Jodenjager (een politiemann uit Wenen) die in 1944 Anne Frank en haar lotgenoten heeft opgepakt, en die ook al werd vrijgesproken, om dezelfde reden. Als je in Amsterdam het achterhuis bezoekt, word je onverhoeds en schokkend overvallen door het besef van wat daar gebeurd is. Psychologisch is dit (*anders* dan in Auschwitz) de identificatie met een *individueel* slachtoffer van de nazi's, een lief en onschuldig kind, destijds nog hoopvol op de drempel van het leven en plots genadeloos weggerukt in een gruwelijke dood! Als je dat griezelig spookhuis verlaat, dan ben je *als medemens* niet meer helemaal dezelfde persoon. Een aangrijpende ervaring en een pijnlijke confrontatie! Die dooie diender heeft toen enkel "gehandeld in opdracht", terwijl hij *feitelijk* bewust een aantal mensen de dood heeft ingedreven (juridisch "Beihilfe zum Mord"). Maar hoe kon dat doordringen tot in de geest van een rechter die enkel zweert bij artikels en paragrafen? Of die wellicht een "verborgen agenda" had ten bate van "foute" landgenoten? In dat adderkluwen van de "Verarbeitung" zitten alleszins nogal wat kluitjes voor juristen! *Dura lex sed lex* ...

In het Oostenrijk van zowel Mozart als van "The third man", van Sissi en van KZ Mauthausen, van romantiek "drunten in der Lobau" en van blaasorkesten "in kurzen Lederhosen", wist men handig en onopvallend de rol te spelen van "slachtoffer" van de *Anschluss* in 1938 (een "verwachtingspatroon" waaraan de geallieerden vanuit hun "Realpolitik" geen aanstoot namen). De nazi's zaten bijgevolg *allen* in Duitsland (of waren gevlucht naar Spanje of Zuid-Amerika). Zo simpel was dat! En dat dan wel in schrille tegenstelling met die arme Sudeten Duitsers, die al dadelijk na 8 mei 1945 *hun* eigen "Anschluss" van 1938 (*Heim ins Reich!*) vreselijk moesten bekopen met massamoord en chaotische "Vertreibung". Doch in Oostenrijk kon een omstreden figuur als Kurt Waldheim het brengen tot Bondspresident, na zelfs eerst Secretaris-generaal van de UNO te zijn geweest. *Austria felix!* "De jodelende fluit, dat is een rare snuiter!", zo zong Bobbejaan Schoepen, ... en misschien dacht hij hierbij aan zijn eigen niet zo prettige oorlogservaringen ? En spijs die "slachtofferrol" (of wellicht precies daardoor?) heeft in Oostenrijk tot op heden een "bruine onderstroom" voortgekabbeld, met af en toe een jodelende ondertoon die de neiging heeft om alweer een schrille *boventoon* te worden. Getuige hiervan de presidentsverkiezingen in 2016, met als meest opvallend resultaat dat vrijwel de helft van het electoraat duidelijk overhelt naar die "bruine onderstroom" ... terwijl de democratische partijen zijn teruggevallen tot onbeduidende posities en enkel nog, via coalitievorming, enig heil kunnen vinden in een ongemakkelijk "verstandshuwelijk". Wat - zij het in een totaal andere context - in 2017 ook al gebleken is in Nederland, met een zeer moeizame regeringsvorming. *Aber in der Beschränkung zeigt sich der Meister ! Und früh übt sich was ein Meister werden will* ...

(wordt vervolgd)

(om redactionele redenen wordt dit hoofdstuk gesplitst in twee delen; deel 2 volgt in het eerstvolgend nummer)

VERTALING

- (1) Men gooit geen vuil water weg zolang men geen proper water heeft.
- (2) Wat destijds rechtmatig was, kan vandaag geen onrecht zijn !
- (3) Als je nu nog naleest wat hij destijds gezegd heeft, kan men geen echte verklaring vinden waarom hij zoveel begeestering wist op te wekken. Hij was natuurlijk geen Hitler, maar net zoals bij de Führer was het veeleer door zijn optreden dat hij de toehoorders in de ban kon krijgen.
- (4) Bijgevolg vertelde het proces slechts de halve waarheid. Want oorlogsmisdaden kunnen om velerlei redenen erg in twijfel worden getrokken, en tot aan het rotsvast bewijs is het meestal een lange weg.
- (5) Alzo werd hun aandeel in het onrecht vaak afgewimpeld. Al wie van geen concrete misdaad kon beticht worden (zoals doding), verdween uit het gezichtsveld. Dit gebeurde met opzet. Derhalve werd de massamoord op de joden niet meer op een ernstige manier vervolgd.
- (6) ... hun leven als een vergissing, de vergissing van meelopers bijna tegen wil en dank. Als je die gevoelsmatige afhankelijkheid wegneemt, hebben zij doorgaans geen neiging om nog gevaarlijke stappen te ondernemen. Maar in het geval van de "oude bruine ratten" zijn, omtrent eventuele herhaling, de interne en externe voorwaarden niet wezenlijk veranderd. Integendeel, men vermoedt nog steeds het bestaan van een ondersteunende achtergrond voor rechtsradicale misdrijven. Open blijft hierbij de vraag wie en waar de helpers in dat moordend netwerk gebleven zijn ?
- (7) Hij had een goudklomp in de hand en heeft zich gebukt om penningskes op te rapen. Hij heeft domheden begaan, maar was niet echt een verrader. Hij heeft zichzelf bedrogen en heeft er nooit iets van gesnapt.
- (8) ... de Duitse paradox en de historische last van een natie die zich in de 20^e eeuw tweemaal herleid heeft tot een puinhoop, de allerergste misdaden tegen de mensheid heeft begaan, daarvoor bestraft werd met gebiedsverlies en met het gedeelde Duitsland, en uiteindelijk daar weerom staat als de sterkste macht in Europa.
- (9) Steeds begon het ermee dat extern iemand zich erin wou mengen en zich niet liet afwimpelen en ten slotte was het duidelijk dat het hoger echelon behulpzaam was bij de doofpotoperatie.
- (10) Helden die met hun bloed de schaamte hebben weggewist waarin Hitler ons gedwongen had.
- (11) Verdringing en schuldtoewijzing waren na die ramp eigenlijk noodzakelijk om te kunnen overleven. Doch al even noodzakelijk mocht het zijn om die toestand toch eens te beëindigen en af te zien van pathologische zelfidentificaties. Maar ik heb toen de hoop verloren dat er zich aan het scheeftrekken van onze samenleving weldra iets zou veranderen. Zij die men aan de tand wou voelen, zouden de aanmaning niet lezen of er zelfs de spot mee drijven.
- (12) Eigenlijk ging het enkel om de vraag: HOE kon je als "terug-van-weggeweest" opnieuw een openbaar ambt bekleden? ... en HOE kon je als gewezen nazi een ambt blijven bekleden? In het omgaan met de nazi geschiedenis is er weinig veranderd. Want er was geen zwart-wit beeldvorming van goed en kwaad. Alles was grijs. Uit een dictatuur komt niemand ongedeerd. Nooit werd het verwerkingsproces in vraag gesteld en het heeft zich dan ook niet verder ontwikkeld. En intussen is de strijd tegen fascisme en neo-nazi's helaas nog altijd niet voorbij.
- (13) Niets is moeilijker en niets vereist meer karakter dan zich te bevinden in open tegenstelling tot zijn eigen tijdsgebeuren, en niettemin hardop uit te roepen : Neen !
- (14) ... onbewuste politiciers van de middelmaat, die geen weerstand konden bieden aan de drang naar steeds hoger, ook al wisten ze wel dat dit hen kon ongelukkig maken. Maar velen kwamen in steeds hogere functies terecht, en werden daarbij eigenlijk steeds kleiner. Ja, minder is meer!
- (15) Alleszins leverde het optreden van De Vlag een ontzuenderend beeld van het rechtsextrem milieu in het laatste oorlogsjaar, zowaar een case study omtrent een moeiteloze overgang naar het radicalisme en parallel naar een wereld van bereidheid tot geweldpleging.

HEDENDAAGSE BEELDDE KUNSTENAARS IN OOSTENDE

door Norbert HOSTYN

281. SEYNAEVE Herlinde

Oostende, 1979

Beeldhouwster; dochter van kunstschilder Jozef Seynaeve; leerlinge van de Academie in Brugge en het Hoger Sint-Lukas-Instituut in Gent; auteur van de sculptuur "Umbra" (Zeedijk, Oostende; 2001-2002); deelname 5de Salon van Oostendse Kunstenaars (2005, Feest- en Cultuurpaleis).

Tentoonstellingen :

-2004, Oostende, Galerie De Peperbusse

Literatuur :

Pro Luce, 4, 3, 2003.

40 Oostendse kunstenaars (tentoonstellingscat.), Oostende, 2008.

De Zeewacht, 20 juni 2008

Iconografie :

SAOBB FT/D1762

282. SEYNAEVE Jef

Oostende, 1945

Kunstschilder, graficus en beeldhouwer. Opleiding aan de Academies van Oostende en Brugge en aan het Hoger Sint-Lukasinstituut in Gent; sedert 1979 lesgever technologie aan het Sint-Lukasinstituut in Gent; tot ca. 1981 werken in surrealistische stijl, evolueert nadien naar een postmodernisme met duidelijk figuratieve en klassieke elementen; zijn thematiek behelst portretten, kindervoorstellingen, ballettaferelen, religieus of mystiek geïnspireerde werken waarin drapages een grote rol spelen; deelname 5de Salon van Oostendse Kunstenaars (2005, Feest- en Cultuurpaleis); gereputeerd restaurator van schilderijen.

Woont Nieuwedokstraat 44

Tentoonstellingen :

-1985, Oostende, Galerie De Peperbusse

-1987, Oostende, Galerie De Peperbusse

-1991, Oostende, Galerie De Peperbusse

-1992, Oostende, Museum voor Schone Kunsten

-1994, Oostende, Galerie De Peperbusse

-2004, Oostende, Galerie De Peperbusse

-2014, Oostende, Venetiaanse Gaanderijen ("Oostends Paviljoen")

-2017, Aalst, Stedelijk Museum 't Gasthuys ("Maskerade")

Verzamelingen :

Oostende, Mu.ZEE (ex M.S.K.)

Oostende, Stadhuis, Raadzaal (Portret van Burgemeester Julien Goekint)

Provincie West-Vlaanderen

Literatuur :

Oostende kunstenaars nú (tentoonstellingscatalogus), Oostende-Maastricht, 1992.

N. Hostyn, Beeldend Oostende, Brugge, 1993.

Lexicon van de Westvlaamse beeldende kunstenaars, 4, Brugge, 1995.

P. Piron, De Belgische Beeldende Kunstenaars uit de 19de en 20ste eeuw, (Brussel), (1999).

C. & N. Poncelet (uitg.), Kunstenaars & galerijen, Brussel, 2000.

40 Oostendse kunstenaars (tentoonstellingscat.), Oostende, 2008.

P. Piron, De Belgische beeldende kunstenaars van de 19e tot de 21e eeuw, Antwerpen (Ludion), 2016.

Maskerade. Het masker in de fantastische kunst, Aalst, 2017.

Iconografie :

Fotoverzameling De Plate 2012/2870, 2012/2871

SAOBB AF/H0688

283. SEYNHAEVE Paul

Kunstschilder en beeldhouwer; werkt in staal en in steen; deelname aan de 5de Biënnale voor amateurschilders TEVEO te Oostende, Feest- en Cultuurpaleis 1985 met : "Het afscheid is nabij", "Marine" en "Compositie"; woonde in 1985 : Nieuwpoortsesteenweg 237; deelname 7de Biënnale voor amateurschilders te Oostende 1989 (Org. Tevewest-Ebes) met : "Liggend naakt", "Zittend naakt" en "Zittend naakt"; woonde in 1989 : Nieuwpoortsesteenweg 543

284. SEYS Lil

Brugge, 1934

Kunstschilderes, grafica, ceramiste; leerlinge Kunstacademie Oostende; deelname 5de Salon van Oostendse Kunstenaars (2005, Feest- en Cultuurpaleis).

285. SHILSON Pauline

Amateurkunstschilderes; Deelname 7de Biënnale voor amateurschilders te Oostende 1989 (Org. Tevewest-Ebes) met : "Oma's potjes", "Opa's potjes" en "Vrijheid"; woonde in 1989 : Lindenlaan 9

286. SIMOEN Peter

Oostende, 1956

Kunstschilder-graficus; regentaat Plastische Kunsten Sint-Lukas, Gent; abstracte bewegingen vastgelegd op doek, papier of op etsplaat.

Literatuur :

Lexicon van de Westvlaamse beeldende kunstenaars, 3, Brugge, 1994.

P. Piron, De Belgische Beeldende Kunstenaars uit de 19de en 20ste eeuw, (Brussel), (1999).

P. Piron, De Belgische beeldende kunstenaars van de 19e tot de 21e eeuw, Antwerpen (Ludion), 2016.

287. SIMOENS Bart

°ca. 1973

Oostends graficus en cartoonist; werkt onder de naam "Seamoose". Opleiding aan Sint-Lucas in Gent (grafische vormgeving en illustratie); ontwerper van de affiches voor de Paulusfeesten 2002, 2016, 2017; cartoonboek "De laatste dagen van de bisschop" (2011)

Tentoonstellingen :

-2011, Oostende, VLC De Geuzetorre

*'t Ostends café serveert
lekkere biertjes
met een zeer
uitgebreid assortiment
Noordzee delicatessen!*

*Visserskaai 29-30
Oostende
0489/ 981 331*

Gesloten op maandag en dinsdag, behalve tijdens schoolvakanties

***Specialiteit:
verse vis!***

***... met de lekkerste frietjes
van Oostende***

Gesloten op maandag

100it

**WEB DESIGN, SOFTWARE & SERVICES
IT MANAGEMENT - HOSTING**

WEBDESIGNER van WWW.DEPLATE.BE

info@100it.be - 0478/ 34 75 23

Taverne De Zeegeuzen

Uit sympathie

Kapucijnenstraat 39
8400 Oostende

0496 / 93 73 09

Boekhandel 'New Corman'

Uit sympathie

Witte nonnenstraat 38
8400 Oostende

059 / 70 27 24

welcome@cormanoostende.be

BRASSERIE 'Cheers'

Adolf Buylstraat 53
Oostende

059 51 32 32

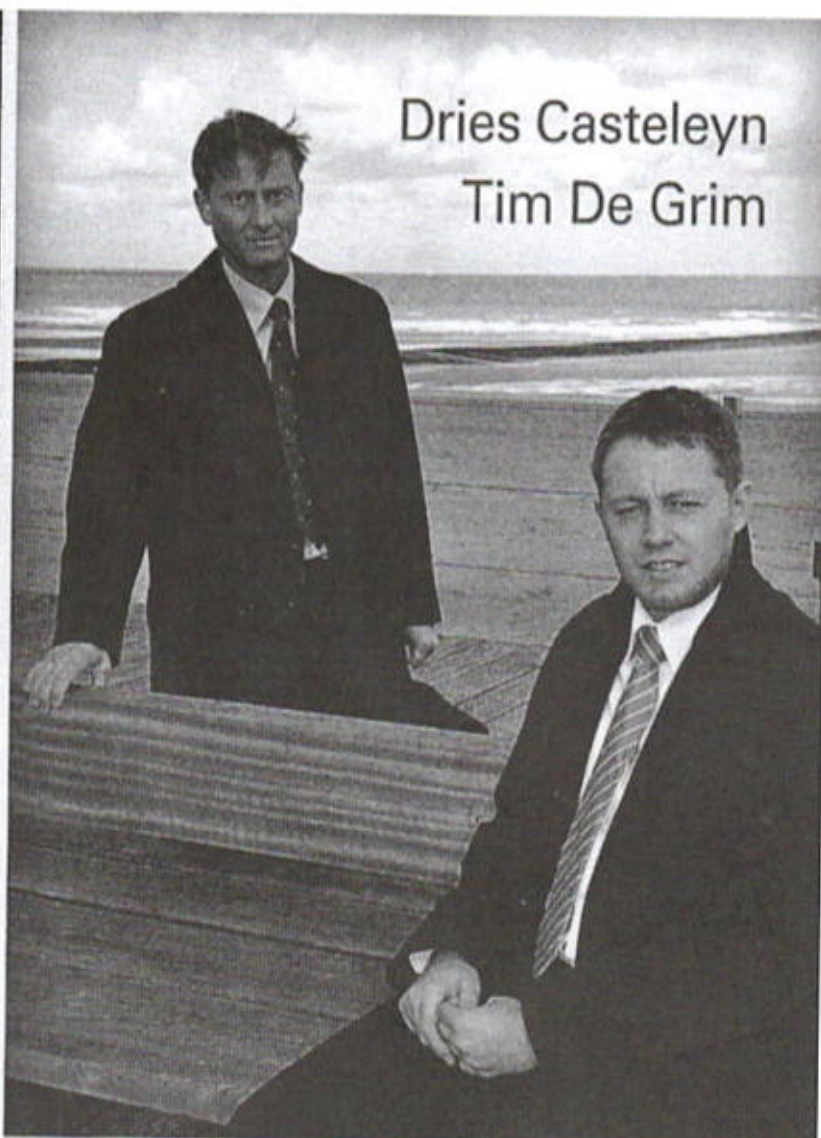
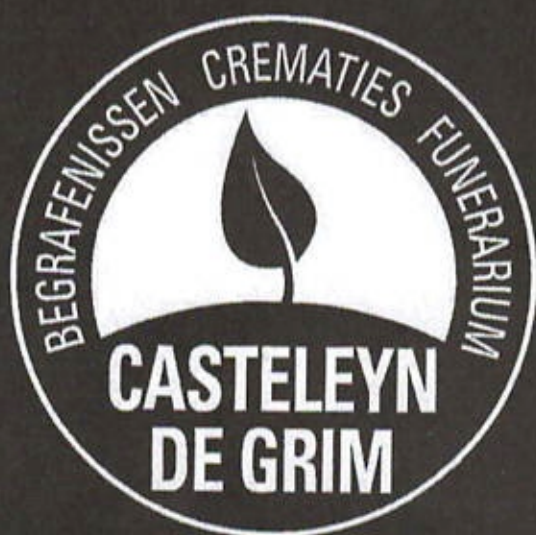
Leuke snacks, wijntjes, biertjes, koffie, vriendelijke bediening en
gezelligheid in het 'Cheers'.

't Iengels Wienkeltje 'British Goodies'

Christinastraat 56
8400 OOSTENDE (Belgium)
Telefoon 0032 (0)59 44 54 40
tiengelswienkeltje@telenet.be
britishgoodies@telenet.be

Dries Casteleyn
Tim De Grim

WINKEL

Torhoutsesteenweg 160 - 8400 OOSTENDE

FUNERARIUM

Torhoutsesteenweg 173 - 8400 OOSTENDE

T 059 44 80 84

www.uitvaart-oostende.be